

ЗМІСТ

Засідання двадцять перше, вечірнє (Четвер, 19 жовтня 2017 року)

Заява фракцій «Блок Петра Порошенка» і «Народний фронт»	...4
Розгляд проекту Постанови «Про зняття з розгляду законопроекту «Про внесення змін до Конституції України» щодо недоторканності народних депутатів України та суддів»	...5
Розгляд проектів законів «Про вибори народних депутатів України»	...14

[Результати поіменної реєстрації](#)

[Результати поіменного голосування](#)

ЗАСІДАННЯ ДВАДЦЯТЬ ПЕРШЕ

*Сесійний зал Верховної Ради України
19 жовтня 2017 року, 16 година*

Веде засідання Голова Верховної Ради України
ПАРУБІЙ А.В.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Шановні колеги! Прошу заходити до залу і приготуватися до реєстрації. Прошу заходити до залу – треба працювати.

Колеги, поки депутати заходять до залу, я, з вашого дозволу, поясню вам запропоновану логіку роботи після обіду. Прошу всіх уваги, бо потім перепитують мене по десять разів.

Отже, хочу наголосити, що нам потрібно прийняти ще один законопроект, який має розчистити шлях для прийнятих наших проектів законів про недоторканність. Це проект Закону «Про внесення змін до Конституції України», той, який був внесений раніше, і тепер для чистоти юридичного шляху він має бути відкликаний. Тому Комітет з питань правової політики та правосуддя підготував проект постанови про зняття з розгляду законопроекту про внесення змін до Конституції...

ГОЛОС ІЗ ЗАЛУ. *(Не чути).*

ГОЛОВУЮЧИЙ. Вам голова комітету це пояснить, я зачитаю рішення комітету.

Старий законопроект, який частково був виконаний, комітет пропонує зняти його з порядку денного сесії. Після того, як розглянемо цю пропозицію комітету, ми переходимо до проектів законів про вибори народних депутатів України. Увага, колеги! У нас є три законопроекти щодо виборів: [№ 1068](#), доповідач – Юрій Мірошніченко; [№ 1068-1](#), доповідач – Тимошенко Юлія Володимирівна і [№ 1068-2](#), доповідач – Чумак Віктор Васильович.

Я наполягатиму (і думаю, що зал мене підтримає), щоб ми розглядали всі законопроекти за повною процедурою. Це має бути серйозна, ґрунтовна розмова. Колеги, я буду звертатися до залу, щоб ми вибрали один з них, на основі якого ми будемо продовжувати нашу наступну роботу. Це може бути рішення – за основу, це може бути рішення – направити до комітету на доопрацювання, але ми повинні з трьох вибрати один.

Ми провели п'ять чи сім робочих груп і розглянули всі законопроекти. Зараз настав час, щоб Верховна Рада України визначилася, який з них має стати основою для подальшої роботи. Це два питання, які пропонуються на розгляд, я сподіваюся і переконаний, що ми, як і до обіду, зможемо їх пройти відповідально, ефективно і головне – результативно.

Тому прошу всіх приготуватися до реєстрації. Прошу провести реєстрацію.

У сесійному залі зареєструвалися 346 народних депутатів.

Колеги, переходимо до розгляду проекту постанови [№ 1776/ПЗ](#) (від комітету), але спочатку прошу всіх проголосувати за розгляд його за скороченою процедурою. Нам треба 150 голосів. Колеги, прошу всіх поставитися з розумінням, ми маємо його просто відкликати, тому підтримайте 150 голосами його розгляд за скороченою процедурою. Якщо ми розглядатимемо його за повною процедурою, нам не залишиться часу для виборчої реформи. Дуже прошу всіх з розумінням поставитися до моєї пропозиції і підтримати її голосуванням. Прошу зайняти робочі місця і приготуватися до голосування. Я почекаю 30 секунд.

Готові до голосування? Я бачу, що депутати вже зайшли до залу. Прошу змобілізуватися, максимально наблизитися до своїх карток.

Ставлю на голосування пропозицію про розгляд проекту постанови № 1776/ПЗ за скороченою процедурою. Прошу підтримати. Усі голосуємо, колеги. Прошу проголосувати за скорочену процедуру, щоб ми встигли розглянути виборчу реформу. Голосуємо!

«За» – 71.

Зараз переголосуємо. Не всі в залі зрозуміли, про що я говорю. Я ще раз пояснюю, колеги, усім. Ви не уважно мене слухаєте. Зараз я ставлю на голосування пропозицію про розгляд за скороченою процедурою проекту постанови, який пропонує комітет, щоб розчистити

шлях для розгляду питання про недоторканність. Ми маємо розглянути за півгодини, і тоді у нас буде півтори години на розгляд виборчої реформи.

Артуре, ви не зорієнтувалися. Зорієнтуйтеся, будь ласка. Вони зараз переосмислять позицію. Будь ласка, зайдіть до залу. Прошу ще раз проголосувати. Цей проект постанови потрібен для одного: щоб розчистити шлях для законів, які ми проголосували до обіду. Зараз голова комітету все пояснить. Князевич все пояснить з трибуни. Я знаю (*Шум у залі*).

Колеги, перепрошую, в залі виникла дискусія. Трансляція включена, мікрофони підсилені, на вулиці нас чують.

Отже, колеги, прошу всіх заходити до залу. Зараз до мене надійшла заява від двох фракцій: «Блок Петра Порошенка» і «Народний фронт». Згідно з Регламентом я надаю три хвилини для виступу.

ГОНЧАРЕНКО О.О., секретар Комітету Верховної Ради України з питань державного будівництва, регіональної політики та місцевого самоврядування (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, партія «Блок Петра Порошенка»). Фракція «Блок Петра Порошенка». Шановні колеги! Знаєте, у всього є якась межа. Тільки що викладено в мережу відео, де народний депутат від «Самопоміч» Семен Семенченко вийшов до людей на вулицю і каже їм, що законопроект Левченка – а там не Левченка, а 158 депутатів, включаючи мене і багатьох із вас, – що він навіть не був поставлений на голосування у Верховній Раді, що депутати збрехали і не поставили його на голосування. Ось відео, кожен може це подивитися. Слухайте, у всього ж є якась межа! Я розумію, що там Семенченко не Семенченко, а Грішин. Я все розумію, але ж у всього є межа. Як можна так брати і брехати людям?

Шановні громадяни України! Ви всі є свідками того, як свідомо зривається робота Верховної Ради, як брешуть з ранку до ночі, як використовують політичний «Октоберфест» для того, щоб зривати роботу законодавчого органу. Це має вже припинитися. Тільки що

Верховна Рада віддала 328 голосів за законопроект авторства 158 народних депутатів і 336 голосів за законопроект Президента про ліквідацію депутатської недоторканності.

Я хочу, щоб ви почули, щоб вам не брехали ці неполітики. Як можна назвати людину політиком? Це просто брехуни, чия мета – дестабілізація ситуації в країні. Чуйте, розумійте і робіть свої висновки.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Отже, колеги, переходимо до голосування. Я ще раз прошу уваги і зорієнтуватися голів фракцій.

Ставлю на голосування пропозицію про розгляд за скороченою процедурою проекту постанови [№ 1776/ПЗ](#). Колеги, це треба підтримати, потрібно 150 голосів. Прошу підтримати. Голосуємо!

«За» – 140.

Не встигли, бачу, що не встигли. Будь ласка, займіть робочі місця, у нас робота починається о 16 годині, а не о 16 годині 10 хвилин. Будь ласка, зайдіть до залу і займіть робочі місця. Колеги, кожен голос має вагу. Прошу всіх зайняти робочі місця і приготуватися до голосування. Це відповідальне голосування, щоб ми чимшвидше перейшли до виборчої реформи.

Ставлю на голосування пропозицію про розгляд за скороченою процедурою проекту постанови № 1776/ПЗ. Прошу підтримати. Голосуємо!

«За» – 146.

Колеги, я бачу. Ще раз поставлю, втретє, але це буде останній раз. Прошу показати по фракціях. Колеги, прошу всіх зорієнтуватися і ще раз наголошую: кожному важливо проголосувати.

Ще раз ставлю на голосування пропозицію про розгляд за скороченою процедурою проекту постанови № 1776/ПЗ. Будь ласка, голосуйте уважно і відповідально. Прошу підтримати. Голосуємо!

«За» – 156.

Рішення прийнято.

Запрошую до доповіді голову Комітету з питань правової політики та правосуддя Князевича Руслана Петровича. Пане Князевич, будь ласка. Поясніть детально, чому ми сьогодні повинні його проголосувати, щоб народні депутати зрозуміли.

КНЯЗЕВИЧ Р.П., голова Комітету Верховної Ради України з питань правової політики та правосуддя (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, партія «Блок Петра Порошенка»). Дякую, Андрію Володимировичу, буду намагатися. Не знаю, чи зрозуміють, але намагатимуся пояснити.

Я просто нагадаю історію питання. 16 січня 2015 року Президент України, скориставшись своїм конституційним правом як суб'єкт права законодавчої ініціативи щодо законопроектів про внесення змін до Конституції, надіслав до Верховної Ради України проект закону за реєстраційним номером 1776 від 16 січня 2015 року, визначивши його як невідкладний, яким передбачалося внесення змін до Конституції в частині так званої депутатської і суддівської недоторканності.

Я думаю, що зараз немає сенсу переповідати весь зміст законопроекту, він дуже великий за обсягом, і кожний бажаючий може відкрити його на сайті або подивитися зміст цього законопроекту у матеріалах, які роздавалися, і пригадати його у своїй пам'яті.

У той же день було засідання Погоджувальної ради, і Голова Верховної Ради дав доручення про те, щоб розглянути його як невідкладний на засіданні Верховної Ради. Відповідно Комітет з питань правової політики та правосуддя рекомендував включити цей законопроект, на той час, до порядку денного сесії і надіслати до Конституційного Суду для отримання висновку щодо відповідності статтям 157, 158 Конституції.

Конституційний Суд після того, як зробив аналіз цього законопроекту, повернув його до парламенту і визначив, що окремі його положення суперечать Конституції України, висловив низку застережень щодо цього. Ви знаєте, що у Законі України «Про Регламент Верховної Ради України» чітко говориться про те, що у разі, якщо є будь-які застереження Конституційного Суду, Верховна Рада надалі не може розглядати цей законопроект, а може скористатися своїм правом і вилучити ті норми, які суперечать Конституції, для того, щоб після їх вилучення знову надіслати...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Будь ласка, додайте 1 хвилину, щоб завершити.

КНЯЗЕВИЧ Р.П. Такі пропозиції були підготовлені комітетом, був визначений місячний строк для внесення пропозицій. Але народні депутати не скористалися цією можливістю, і відповідно ми маємо ситуацію, за якої цей законопроект просто залишений без руху.

Більше того, в 2015 році Президентом було внесено інший законопроект про внесення змін до Конституції в частині судочинства, де частина норм, які були в цьому законопроекті, відтворені в іншій редакції, але вони стосуються одних і тих самих норм Конституції і регулюють ті ж самі правовідносини. Тому це питання вже вирішено.

Таким чином, зважаючи на те, що він втратив свою актуальність, нам треба прийняти технічне рішення і зняти його з розгляду, бо парламентський комітет не може це зробити, так як цей законопроект включений до порядку денного сесії.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Колеги, чи достатньо аргументовано пояснив? Дуже добре!

ГОЛОСИ ІЗ ЗАЛУ. Голосуємо!

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ні-ні. Колеги, я ще не бачу 226 голосів, я вам чесно скажу.

Прошу провести запис на обговорення: два – за, два – проти.

Лаврик передає слово Олені Сотник. Будь ласка, пані Олено.

СОТНИК О.С., секретар Комітету Верховної Ради України з питань європейської інтеграції (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Об'єднання «Самопоміч»). Дякую. Фракція «Самопоміч». Я просто хотіла би скористатися можливістю і пояснити людям, які дивляться зараз, що відбувається в цьому залі. Хоча пан Князевич достатньо зрозуміло з юридичної точки зору пояснив, за що ми будемо голосувати, але з точки зору політичної і практичної, насправді, все, що відбувається, – це імітація.

Фракція «Самопоміч» подала трохи більше ніж півроку тому законопроект [№ 5487](#). Це законопроект, який є абсолютно реальним,

конституційним, правовим рішенням для того, щоб позбавити депутатів недоторканності. Позбавити з точки зору, як її розуміють люди, тобто з точки зору їх рівності перед законом, під час слідства, з точки зору можливості притягнення до відповідальності, а не відтягнення процесу, коли прокурори домовляються, що вони виносять підозру через три місяці, а потім вирішується питання, затримувати чи не затримувати людей. Коли потім когось вже після того, як винесені запобіжні заходи, затримують в аеропорту в день голосування за недоторканність, – все це є імітація. От точно так само, як зараз ми будемо цей законопроект відкликати, через півтора року цієї імітації, за яку ми голосували буквально до перерви, ми будемо відкликати й інші законопроекти про недоторканність.

Тому я закликаю, в тому числі Голову Верховної Ради: якщо ви хочете реально показати людям, що депутати є рівними перед законом, поставте наступного пленарного тижня на розгляд законопроект № 5487. Це є реальне рішення зробити депутатів рівними перед законом.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Від «Блоку Петра Порошенка» Сергій Каплін. Будь ласка.

КАПЛІН С.М., перший заступник голови Комітету Верховної Ради України з питань соціальної політики, зайнятості та пенсійного забезпечення (одномандатний виборчий округ № 144, Полтавська область, партія «Блок Петра Порошенка»). Голова Соціалістичної партії України. Ні, це не імітація – це порнографія. Те, що сьогодні запропонували парламенту, те, що парламент в особі депутатів виходить і критикує ці законопроекти, історично потрібні й важливі ініціативи, а потім голосує за них і не пропонує іншого, альтернативного варіанта вирішення цієї проблеми, – це не імітація. Це наруга над 27-річним бажанням людей урівняти народних депутатів України, суддів, Президента з простими, пересічними українцями. Це наруга над бажанням українців знищити касту недоторканих народних депутатів. Це наруга над бажанням українців бачити в кріслі народного депутата України лікаря, вчителя, вченого, простих, звичайних людей, які краще, ніж тут присутні у своїй більшості олігархи, розбираються

в тих темах, які є надзвичайно чутливими і важливими для нашої держави.

Дорогі українці! Ви не побачите протягом наступних двох років жодного зняття недоторканності. Ці ігри будуть проводитися постійно, вас будуть водити навколо Верховної Ради України, маніпулювати цією темою. Жодного зняття недоторканності й жодного нового європейського виборчого закону ви не побачите. Вихід із цієї ситуації є виключно один – це негайні перевибори Верховної Ради України, коли сюди прийдуть нові молоді політичні сили, нові молоді лідери, представники пересічних українців, простих людей, партії з ідеологіями, як Соціалістична партія України.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Папієв Михайло Миколайович. Будь ласка.

ПАПІЄВ М.М., голова підкомітету Комітету Верховної Ради України з питань Регламенту та організації роботи Верховної Ради України (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Опозиційний блок»). Дякую. Шановні народні депутати України! Шановні громадяни України! Я дуже хочу, щоб ви уважно послушали те, що я вам скажу. Ви бачили, що «Опозиційний блок» голосував за те, щоб включити до порядку денного і направити до Конституційного Суду обидва законопроекти щодо зняття недоторканності з народних депутатів України. Але дивіться, що зараз виходить і що цілком підтверджує мій перший виступ про те, що під час внесення змін до Конституції України треба чітко дотримуватися норм Регламенту і Конституції України, щоб потім не підпасти під дію статті 152 Конституції України.

Що відбулося? У Верховній Раді України був зареєстрований законопроект [№ 1776](#), який в тому числі містив висновок Конституційного Суду. Що робить Верховна Рада України та її Апарат? Усупереч Регламенту реєструє такі ж самі два законопроекти по суті, а це заборонено нашим Регламентом. Ми сьогодні, маючи вже висновок Конституційного Суду, вносимо, розглядаємо два законопроекти, голосуємо щодо них. А після цього виходить так, що ми самі підтверджуємо те, що порушували і Регламент, і Конституцію України. Ми беремо і знімаємо з розгляду законопроект, який був на той

момент живим, який знаходився у Верховній Раді України і містив висновок Конституційного Суду.

Шановні колеги! Дочитайтеся, це ж не так складно, дві норми Регламенту і Конституції України. Перші два законопроекти чомусь розглядалися у нас за процедурою альтернативних законопроектів. Чи це свідомо робиться порушення Регламенту і процедури прийняття законів, чи як? Шановні, визначтеся! Дочитайтеся і дотримуйтеся Регламенту та Конституції України, закликаю вас!

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ігор Мосійчук, Радикальна партія. Будь ласка.

МОСІЙЧУК І.В., перший заступник голови Комітету Верховної Ради України з питань законодавчого забезпечення правоохоронної діяльності (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, Радикальна партія Олега Ляшка). Радикальна партія Олега Ляшка. Шановний український парламенте! Шановний український народе! Ми є свідками театру абсурду, імітації, профанації, яка вже декілька днів відбувається у цьому сесійному залі і навколо будівлі парламенту. Ляльководи вистави, яка наразі відбувається під парламентом і тут, всередині, сидять на сусідній вулиці, на Банковій. Я і наша фракція переконані в тому, що весь цей театр абсурду виконується в інтересах однієї посадової особи, а саме – Президента України Петра Олексійовича Порошенка. Саме в його інтересах діє особа без громадянства Михайло Саакашвілі. Бо як інакше можна пояснити те, що особу без громадянства, яка закликає блокувати український парламент, ніхто не затримує, не арештовує і не депортує? Як це можна пояснити? Я хотів би, щоб мене почув Генеральний прокурор, міністр внутрішніх справ, Голова Служби безпеки України. Діяльність цієї особи без громадянства – це наруга над українським народом і законодавством.

А тепер найголовніше. Якщо через два-три місяці, коли надійдуть висновки Конституційного Суду, разом із законопроектом про зняття депутатської недоторканності не буде розглядатися законопроект про імпічмент Президента і законопроект про тимчасові слідчі комісії, я особисто буду переконувати свою фракцію і всіх присутніх у залі не голосувати за ці законопроекти. Тому що європопулісти

і міхо... оці всі діють виключно в інтересах узурпації влади Президентом України.

Слава Україні!

ГОЛОВУЮЧИЙ. Колеги, ми завершили обговорення. Прошу усіх зайти до залу і підготуватися до голосування.

Хочу перепитати, чи всі розуміють суть голосування? Ми просто розчищаємо поле для того, щоб закони, які ми проголосували до обіду, могли повноцінно розглядатися. Ми зможемо підтримати, колеги? Всі розуміють? Ви підтримуєте, колеги? Нам потрібно набрати 226 голосів. Прошу всіх підтримати. Це фактично підтримка тих законопроектів, які ми голосували до обіду.

Тому я прошу зайняти робочі місця і приготуватися до голосування. Пане Артуре, кожен голос зараз матиме значення. Відразу після цього голосування ми переходимо до виборчої реформи. Будь ласка, заходьте до залу і приготуйтеся до голосування. Мені видається, що Руслан Князевич достатньо детально розповів. Я впевнений, що весь зал проголосує і підтримає.

Острікова, будь ласка, займіть робоче місце. Я з тим миритися не буду. Готові до голосування?

Отже, ставлю на голосування пропозицію про прийняття за основу та в цілому проекту Постанови «Про зняття з розгляду законопроекту «Про внесення змін до Конституції України» щодо недоторканності народних депутатів України та суддів» ([№ 1776/ПЗ](#)). Прошу всіх підтримати. Це технічна, але важлива юридична норма, яку ми маємо здійснити. Проголосуємо, колеги! Це важливо юридично і технічно. Прошу проголосувати і підтримати. Голосуємо!

«За» – 188.

Не всі зорієнтувалися. Будь ласка, по фракціях і групах.

«Блок Петра Порошенка» – 84, «Народний фронт» – 45, «Опозиційний блок» – 0, «Самопоміч» – 23, Радикальної партії Олега Ляшка – 13, «Батьківщина» – 4, «Воля народу» – 1, «Партія «Відродження» – 0.

Колеги, що зробити, щоб пояснити? Руслане, поясніть, будь ласка, ще раз. Увімкніть мікрофон. Це технічне питання.

Ми можемо перешкодити розгляду попередніх законопроектів. Колеги, підтримайте!

Руслан Князевич. Будь ласка, 1 хвилина.

КНЯЗЕВИЧ Р.П. Шановні колеги! Насамперед хочу відповісти, тут один з депутатів дорікав комітету і парламенту з приводу того, що не належним чином були зареєстровані законопроекти. За реєстрацію відповідає той комітет, де ви працюєте, тому питання, швидше, до комітету.

А те, що пан Левченко дуже вміло промовчав про те, що його законопроект теж зареєстрований в порушення процедури, то це питання точно не до мене.

З приводу того, що відбувається. Друзі, ми повинні зняти цей законопроект, оскільки він морально застарілий, і ми не можемо, переступивши через нього, просто так, закривши на нього очі, далі рухатися чисто за конституційною процедурою. Давайте зумисно не створювати на цьому шляху перешкод, а робити все для того, якщо є бажання, щоб добитися бажаного результату. Бо все інше – від лукавого.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Добре. Колеги, прошу народних депутатів заходити до залу. Хочу у всіх запитати: ви готові проголосувати? Готові? Так.

Левченко. Будь ласка, 1 хвилина.

Прошу всіх заходити до залу і приготуватися до голосування.

ЛЕВЧЕНКО Ю.В., голова підкомітету Комітету Верховної Ради України з питань бюджету (одномандатний виборчий округ № 223, м. Київ, політична партія «Всеукраїнське об'єднання «Свобода»). «Свобода», виборчий округ № 223, місто Київ. Тільки що сказали, що щось моє було незаконно зареєстровано, це неправда. Законопроект [№ 6773](#) був законно, згідно з Регламентом, зареєстрований, тому що він стосується виключно однієї статті 80, а не трьох, як попередньо зареєстрований законопроект № 1776. Все правильно, згідно з Регламентом він не трактувався як альтернативний, і тому був законно зареєстрований. На відміну від законопроекту [№ 7203](#), шулерського, який позавчора незаконно зареєстрували.

Щодо проекту постанови № 1776/ПЗ, який ми зараз розглядаємо. Звісно, бажано це проголосувати, і «Свобода» голосує за відхилення. Але, насправді, якщо говорити з точки зору законодавства, навіть

якщо він не буде відхилений, це не заважає потім розглядати законопроект № 6773. Тому що він стосується виключно однієї статті. А той стосується трьох статей.

Тому, так, треба просто відхилити, щоб вибити цей козир з аргументів тих, які відмовляються скасувати недоторканність, але насправді розуміти, що це необов'язково.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Колеги, я зараз поставлю на голосування пропозицію про повернення до розгляду. Прошу всіх зайти до залу і взяти участь у голосуванні. Прошу всіх підтримати, це технічна річ, і я не розумію, чому є голоси, які проти, або ті, які не голосують. Давайте відповідально підійдемо до цього. Давайте відкриємо повністю шлях для законів про недоторканність. Готові?

Ставлю на голосування пропозицію про повернення до розгляду проекту постанови № 1776/ПЗ. Прошу проголосувати і прошу підтримати. Голосуємо!

«За» – 202.

Колеги, я порадився з головою комітету. Якщо ми не проголосуємо, він далі просто буде висіти у комітеті, це буде неправильно.

Прошу зайти до залу, я ще раз поставлю на голосування пропозицію про повернення. Будь ласка, займіть робочі місця. Колеги, запросіть депутатів до залу. Готові до голосування?

Я ще раз ставлю на голосування пропозицію про повернення до розгляду проекту постанови № 1776/ПЗ. Уважно, кожний голос...

ГОЛОС ІЗ ЗАЛУ. *(Не чути).*

ГОЛОВУЮЧИЙ. Можна. Будь ласка.

Прошу проголосувати і прошу підтримати.

Голосуємо, колеги! Це ж не політика, а юридична норма. Прошу підтримати. Голосуємо уважно. Голосуємо!

«За» – 204.

Руслане, перепрошую, на жаль, немає голосів. Цей законопроект перебуватиме в комітеті, коли буде готовність, я ще раз поставлю, щоб зал визначився, як діяти далі. Станом на сьогодні рішення не прийнято, на жаль.

Колеги, на ваш розгляд пропонується проект Закону «Про вибори народних депутатів України». Хочу вам повідомити, що відбулося сім засідань робочої групи під моїм головуванням. Ми розглянули кожен з тих законопроектів, але залишилося головне питання і завдання, щоб фракції визначилися, який з них може стати основою для розробки єдиного, спільного законопроекту. Зараз ми будемо розглядати три законопроекти: № 1068, № 1068-1 і № 1068-2. Переконаний, парламент має зупинитися на одному з них, щоб він став основою для розробки і вдосконалення, щоб на його основі міг з'явитися законопроект, який ми приймемо в цілому.

У нас є ще кодекси, і ви знаєте, що я і Ємець є авторами кодексів про відкриті списки. Хочу ще раз наголосити: я є переконливим прихильником відкритих списків. Буду закликати парламент, щоб ми сьогодні змогли прийняти позитивне рішення щодо одного з тих проектів законів.

Хочу також наголосити, що розгляд відбуватиметься за повною процедурою, тому що кожен з тих проектів законів має понад 100 статей. Ми не маємо права їх розглядати інакше як за повною процедурою.

Колеги, оголошую про перехід до розгляду проекту Закону «Про вибори народних депутатів України».

Першим на ваш розгляд пропонується проект закону [№ 1068](#). Чи є присутній у залі Мірошніченко Юрій Романович? Є.

Запрошую до доповіді Мірошніченка Юрія Романовича. Починаємо розгляд законопроектів. У добрий час, колеги!

Будь ласка, пане Юрію.

МІРОШНИЧЕНКО Ю.Р., голова підкомітету Комітету Верховної Ради України з питань законодавчого забезпечення правоохоронної діяльності (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Опозиційний блок»). Шановні колеги, скільки у мене часу?

ГОЛОВУЮЧИЙ. Пане Юрію, зараз комп'ютер покаже, скільки у вас є часу. 10 хвилин. Але, колеги, я думаю, що необов'язково використовувати увесь час. Потрібно, щоб ми встигли.

МІРОШНИЧЕНКО Ю.Р. Дякую, Андрію Володимировичу. Шановні колеги! Можливо, не лише присутні в залі, а й всі громадяни України, які зараз уважно спостерігають за подіями у Верховній Раді, напевно, мають розумітися, чому ж у суспільстві України політики так багато говорять про необхідність зміни виборчої системи? Чому багато, починаючи від опозицій, закінчуючи представниками провладних коаліцій, наполягають на тому, що Україна повинна отримати справедливу виборчу систему, коли б кожен голос мав значення, коли б представники в українському парламенті тієї чи іншої територіальної громади були легітимними і працювали в інтересах громадян України? Я вже кілька скликань займаюся питаннями виборчого законодавства, і ми аналізували переваги і недоліки кожної з виборчих систем. А це традиційна мажоритарна система, там, де у кожному мажоритарному окрузі обирається простою більшістю депутат парламенту. Це пропорційна система з так званими закритими списками, там, де партія визначає список людей, які мають представляти ту чи іншу політичну силу в парламенті, отримавши голоси, вони формують фракції. У кожній з цих систем були свої переваги і недоліки. Якщо у мажоритарної системи є перевагою те, що кожен виборець знає, за кого він голосує персонально, то був і недолік цієї системи, коли, на жаль, дуже часто обрання депутатів перетворювалося в достатньо корупційну схему, і лише заможні кандидати мали можливість обиратися до парламенту України. Так само мала свої переваги і недоліки пропорційна система із закритими списками. Коли, з одного боку, політична сила, яка пропонує суспільству свій курс розвитку країни, своє бачення майбутнього, свої програми, свою команду, яка буде формувати, можливо, потім і виконавчу владу. Разом з тим зв'язок між депутатом і безпосередньо територіальною громадою, кожним громадянином був порушений. Закриті списки дозволяли потрапити до парламенту тим людям, які, можливо, не були взірцями з точки зору своїх професійних, моральних, етичних якостей.

Саме тому в результаті аналізу експертів, політиків, і аналізуючи міжнародний досвід, обрали ту систему, яка пропонується зараз, що поєднує в собі переваги обох перелічених вище виборчих систем, – це пропорційна виборча система з регіональними виборчими списками. Там, де кожен громадянин отримує можливість голосувати за партію і в межах партійних списків за кожного з кандидатів. Політичні сили

є суб'єктами висування кандидатів. У такий спосіб ми забезпечуємо зв'язок між політичним курсом, який буде потім реалізовувати та чи інша політична сила, яка утворить більшість в парламенті, і зв'язок між громадянами України, те, що є безперечним плюсом мажоритарної системи.

Що стосується безпосередньо тих законопроектів, які ми зараз розглядаємо, то в переважній більшості кожен з авторів, можливо, кожен на своє бачення, але намагався поєднати оті переваги мажоритарної й пропорційної систем, пропонуючи оптимальну модель.

Буквально у двох словах, щоб не забирати час, розкажу, яку б я бачив виборчу систему, щоб була оптимальною для України, крім того, що вона має бути пропорційною з відкритими регіональними списками. Вибори, на моє переконання, треба проводити у загальнонаціональному державному окрузі, який поділятиметься на територіальні округи, у кожному з яких має обиратися від 8 до 12 депутатів. На основі списків кандидатів від партій в округах формується загальнонаціональний список кандидатів від партій, при цьому черговість визначається партією на з'їзді.

Після визначення ЦВК партій, які подолали виборчий бар'єр, подані за їхніх кандидатів голоси в усіх виборчих округах та закордонному виборчому окрузі додаються і діляться на 450, це число вважається виборчою квотою.

Після цього голоси, подані за всіх кандидатів від кожної такої партії, діляться на виборчу квоту. Не розподілені мандати розподіляються між партіями за аналогією з чинним законом. Всі кандидати, які отримують в окрузі кількість голосів, що дорівнює або є більшою за виборчу квоту, гарантовано вважаються обраними незалежно від черговості в партійному списку за умови, якщо партія подолала виборчий бар'єр. Перша п'ятірка, у деяких пропонується 10 перших кандидатів, десь три кандидати. Але для загальнонаціональних виборів, де лідери партії переважно будуть на національному рівні презентувати програми, позицію своєї політичної сили. Відповідно, у них не буде можливості відвідувати безпосередньо виборчий округ, за ними резервуються, на мою пропозицію, п'ять місць, щоб вони проходили апріорі, якщо партія подолає прохідний бар'єр.

Потім, від кількості кандидатів, які отримала партія в межах загальнонаціонального округу, віднімається кількість депутатів, обраних у територіальних округах, далі віднімається перша п'ятірка в межах отриманого залишку голосів партії. Обраними вважаються кандидати в депутати від партій, яким у виборчих округах не вистачило найменшої кількості голосів для того, щоб вважатися обраними у відповідному окрузі.

Шановні колеги! Щодо бар'єра. Від одного відсотка, бо те, що я пропоную п'ять, – це один відсоток, і 450 – це один відсоток. Якщо бар'єр буде вищим, то, відповідно, і першу можна вже робити не п'ятірку, а десятку. Наприклад, якщо бар'єр буде два відсотки і таке інше.

Я скажу так. Якщо ми приймемо, а ми сьогодні просто зобов'язані, щоб не втрачати час, прийняти один законопроект за основу, звичайно, я агітую за свій, але, поважаючи моїх колег, які теж працювали. Як Андрій Володимирович сказав, ми провели сім засідань нашої групи, поділилися думками, слухали експертів, аналізували, у нас були плюси і мінуси, там є проблема з незаповненими мандатами. Але в цілому ми можемо, прийнявши за основу сьогодні один із законопроектів... Маловірогідно, що ви проголосуете, я не мав би це говорити, за пропозицію від опозиційного депутата. Але я поважаю вибір усіх моїх колег, які пропонували свої законопроекти, і на цій базі доопрацювати його до тієї моделі. Можна, в принципі, і про бар'єр говорити, бо це коригується під час другого читання, можна говорити і про розміри округів. Ми пропонували брати за базовий розмір округу за населенням, щоб вони були тотожні. Наприклад, найменша область – Чернівецька, пропонували її брати за основу. Можна по-іншому підійти, але найголовніший принцип, коли у нас громадянин голосує за депутата і депутат, який є публічним, спілкується з виборцями, ходить на засідання, вносить законопроекти, голосує, висловлює і обґрунтовує свою точку зору, має перспективи навіть, якщо він у партійному списку буде нижче, але сам виборець своїми голосами може зробити його депутатом навіть в умовах, коли той, хто стояв вище за нього в цьому списку, не пройде по округу.

Шановні колеги, я не буду більше забирати часу, здебільшого я кажу це для наших виборців, які слухають нас по радіо і дивляться по телебаченню. Але я хотів би, щоб сьогоднішній день не пройшов

дарма, це надзвичайно важливий крок. Це дозволить нам залучати до парламенту людей, які вбачають свою діяльність в парламенті справді професійною, етичною і ефективною. Багато років ми намагалися про це говорити на публічних дискусіях, в ефірах телеканалів, але сьогодні є шанс зробити крок для того, щоб це стало українською дійсністю.

Дякую вам за увагу і сподіваюся, що цей законопроект сьогодні буде прийнятий за основу.

Дякую за увагу.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Пане Юрію, дякую. Залишайтеся на трибуні, ще три хвилини для запитань, і ви матимете змогу увійти в дискусію. Я хочу вам подякувати, як і всім членам робочої групи, за дуже активну роботу.

Прошу колег записатися на запитання до доповідача щодо першого законопроекту. Будь ласка.

Не ставтеся так критично до свого законопроекту. Ми вас любимо, незалежно від того, до якої фракції ви належите.

Попов. Будь ласка.

ПОПОВ І.В., *заступник голови Комітету Верховної Ради України з питань запобігання і протидії корупції (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, Радикальна партія Олега Ляшка).* Шановний пане Юрію! Звичайно, Радикальна партія підтримує ідею запровадження виборів за відкритими регіональними списками – це наша програмна вимога. Проте, як ви правильно сказали, одна з головних причин, чому ми хочемо відмовитися від мажоритарної складової, це завеликий вплив грошей на вибори.

На вашу думку, якщо ви пропонуєте виборчий бар'єр один відсоток, чи нівелює це проблему великих грошей і їх впливу на вибори? Чи все-таки гроші зможуть докупити той один процент, і таким чином ми не вирішуємо проблему? Це перше запитання.

Друге запитання також щодо виборчого бар'єра. На вашу думку, чи убезпечить нас один відсоток виборчого бар'єра від створення сепаратистських партій? Тому що діючий п'ятивідсотковий бар'єр вимагає від будь-якої партії, яка претендує потрапити до парламенту, мати представництво як мінімум у половині України, а бажано в усіх областях. Якщо пропонуємо один відсоток, чи не призведе це до

консолідації і до посилення сепаратистських рухів на окремих територіях України?

МІРОШНИЧЕНКО Ю.Р. Дякую, пане Ігоре.

По-перше, я вважаю, що ви є одним з найкращих в Україні спеціалістів – фахівців у галузі виборчого законодавства. Безперечно, те питання, яке ви поставили (пов'язане з бар'єром), регулюється в наших законодавчих ініціативах ще й вимогою, щоб партія висунула своїх кандидатів не менше, як на території двох третин територіальних виборчих округів – це перший запобіжник від сепаратистських партій.

І друге, про що ви говорите, абсолютно справедливо. Один відсоток – це, з одного боку, можливість новим партіям пройти до парламенту і забезпечити представництво, з іншого боку, ми повинні не допустити розростання отаких регіональних партій.

Я особисто прихильник одного відсотка. Чому?

Тому що краще нам тут, в парламенті, вести дискусію, навіть якщо йдеться про проблеми територій, аніж локалізувати їх в тому чи іншому регіональному осередку і виводити насправді...

Веде засідання Перший заступник Голови Верховної Ради України **ГЕРАЩЕНКО І.В.**

ГОЛОВУЮЧА. 10 секунд, щоб завершити. А, вже завершили.

Будь ласка, наступне запитання від Семенухи. Прошу, пане Семенуха.

МІРОШНИЧЕНКО Ю.Р. Ну, це моя точка зору. Звичайно, парламент визначиться під час другого читання.

ГОЛОВУЮЧА. Пане Семенуха, ваше запитання. Будь ласка.

СЕМЕНУХА Р.С., член Комітету Верховної Ради України з питань інформатизації та зв'язку (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Об'єднання «Самопоміч»). Фракція «Об'єднання «Самопоміч». Пане Юрію, дякую вам за презентацію. Маю до вас два запитання.

Перше запитання. Блоки залишаються суб'єктом висування кандидатів у народні депутати України. Хочу вас запитати, яка в цьому є доцільність, адже вся історія українського парламентаризму говорить, що будь-який блок утворювався олігархами і не доживав уже до наступних виборів, то тоді, який в цьому сенс?

Друге запитання. Якщо ви говорите, наприклад, що це перша п'ятірка, люди її бачать і можуть вибирати, то тоді виходить, що решта списку для виборця залишається закритою. То в чому ж тоді, поясніть, відкритість списку?

Дякую.

МІРОШНИЧЕНКО Ю.Р. Дякую щиро.

Щодо закритості списку. Перша п'ятірка національна – це для якої зарезервоване місце при проходженні. Решта кандидатів обираються на територіальних багатомандатних виборчих округах, буде від 8 до 12 мандатів на кожному виборчому окрузі. Там вони за себе агітують. Умовно кажучи, якщо беремо Чернівецьку область за базу, там 8 мандатів, вони агітують на території всієї області, тобто люди їх знають. Усі 8 кандидатів, агітуючи, отримують мандати не так, як вони розподілені у списку партії, а так, як за них проголосували. Хто набрав виборчу квоту, той і стає депутатом.

Що стосується блоків. Шановні колеги, я пропоную тільки партії, але для блоків це теж можливо. Це може бути вже на друге читання. Але я вважаю, при цьому має бути змінено і бар'єр. Наприклад, для партії – 1 відсоток, для блоків – 5 відсотків. Або, наприклад, як Сергій Каплін пропонує компроміс – 3 і 7 відсотків.

ГОЛОВУЮЧА. Запитання від народного депутата Яценка. Будь ласка.

ЯЦЕНКО А.В., голова підкомітету Комітету Верховної Ради України з питань законодавчого забезпечення правоохоронної діяльності (одномандатний виборчий округ № 200, Черкаська область, самовисуванець). Шановний пане Мірошниченко! Я вас особисто дуже поважаю як людину, але у мене виникає отаке просте запитання. У цьому залі є люди, які пройшли за списками. Хтось йшов через авторитет вождя, у нас усі партії вождівського типу, хтось взагалі

купував собі мандат, хтось, вибачте, проходив, тому що має добрі інтимні стосунки з кимось, а також водії, охоронці і таке інше. Тому партійна система, на мій погляд, повністю себе дискредитувала. Є мажоритарники, які проходили вибори, обиралися людьми. Зараз ми йдемо на поводиті у кучки людей під Верховною Радою, які кажуть, що треба відмінити мажоритарку, бо певним силам вона не подобається.

Тому в мене до вас запитання: чи не забули ви особисто, що єдиним джерелом влади є народ, і найбільшою формою демократії є саме прямі вибори, а не ті, які йдуть за списками в черзі десь за кимось?

Дякую.

МІРОШНИЧЕНКО Ю.Р. Дякую, Антоне. Як на мене, це питання не лише від Антона, а й від усіх мажоритарників. Абсолютно справедливе запитання. Але я вам скажу, шановні мажоритарники, ця виборча система з відкритими регіональними списками дає вам конкурентні переваги, бо ви вже працюєте на територіях, допомагаєте людям, вас уже знають і у вас уже є власний електорат. Навіть якщо ви будете працювати, агітуючи на тій території на своєму окрузі, ви наберете кількість голосів, яка вам особисто гарантує проходження до парламенту. А от тим, хто був у списках, треба визначитися з територією і добре попрацювати, щоб за них проголосували.

ГОЛОВУЮЧА. Шановний пане Юрію, закінчилися наші 3 хвилини, але в президії немає можливості записатися на запитання. Я дозволю собі поставити запитання не лише від себе як від народного депутата, а й від МФО «Рівні можливості», до якого входять майже всі жінки-депутати, також дуже багато чоловіків-депутатів, які давно зареєстрували у Верховній Раді України законопроект про необхідність введення гендерної квоти у законодавство про вибори до Верховної Ради України. Відповідна квота у нас зафіксована у виборчому законодавстві до регіональних органів влади.

Хочу поставити запитання від всіх колежанок: чому у вашому проекті закону не передбачена ця норма, яка показала позитивне значення під час виборів до місцевих органів влади? Як ви ставитеся

до введення гендерної квоти, яка, можливо, захистить чоловіків-політиків на наступних виборах, до вашого проекту закону?

Дякую.

МІРОШНИЧЕНКО Ю.Р. Пані Ірино, дякую вам за запитання. Хоча такої норми не передбачено, бо мій законопроект готувався ще раніше, я цілком поділяю і готовий бути суб'єктом законодавчої ініціативи на друге читання і підписати відповідну поправку. Навіть готовий запропонувати квоту в 20 відсотків для... *(Шум у залі)*.

ГОЛОВУЮЧА. У нас діє квота 30 відсотків.

Дякуємо за...

МІРОШНИЧЕНКО Ю.Р. Добре, 30 відсотків. Перепрошую. На засіданні робочої групи ми дискутували про 10 відсотків. Хочу сказати, що і 30 відсотків, можливо, буде мало. Але як гарантовану присутність у списках кандидатів для жінок, я вважаю, абсолютно правильною, я її поділяю.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧА. Дякую за роз'яснення.

Єдине уточнення. Гендерна квота стосується не жінок, а представників однієї статі, це можуть бути і чоловіки.

Дякуємо. Проходьте, будь ласка, на робоче місце.

Для доповіді альтернативного законопроект... *(Шум у залі)*.

Всі зрозуміли, що йдеться не про жінок, а про одну із двох статей.

Слово для доповіді альтернативного законопроект ([№ 1068-1](#)) надається народному депутату Сергію Соколову. Будь ласка.

СОБОЛЄВ С.В., член Комітету Верховної Ради України з питань правової політики та правосуддя (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Всеукраїнське об'єднання «Батьківщина»). Пані Ірино, відповідаючи на ваше запитання стосовно гендерної квоти: наш законопроект передбачає, що першим номером у списку може бути лише жінка (*Оплески*), і не менше 70 відсотків однієї статі. Ну, це жарт.

Тепер по суті (*Шум у залі*). Про що наш законопроект? Він враховує цілу низку факторів, які ми вивчали після проведення виборів за законом Януковича. Колеги, давайте один одного не обманювати. Закон, відповідно до якого нас обирали і всі стали депутатами цього скликання, писався в кабінеті Януковича.

Якщо когось цей закон влаштовує, а змінилося лише прізвище Президента, нас це не влаштовує. Саме тому три роки тому, у грудні 2014 року, ми зареєстрували законопроект, згідно з яким пропонується фактично оновлену систему відкритих списків.

Але я хочу ще раз підкреслити дату реєстрації – три роки ніхто не хотів навіть підійти до розгляду цього законопроекту. Він лежав спочатку в комітетах, поки дійсно, отут я можу подякувати тим тисячам людей, які на вулиці і завдяки яким нарешті почали розглядати законопроект про вибори.

Всі боялися. Не дай, Боже, буде прийнятий закон про вибори, завтра оголосять вибори. Та навпаки, це найкращий варіант – готуватися до виборів. А будь-яка партія, будь-який політик, кандидат готується до виборів з першого дня обрання. Він повинен розуміти, за якими правилами проходять вибори. І те, що у нас було не раз, коли за місяць або за два до старту виборчої кампанії змінювався виборчий закон, це тільки вносило додатковий хаос і анархію у виборчу систему.

Саме тому ми завчасно, буквально на третій день роботи цього скликання, подали законопроект, який передбачає пропорційну систему, але з відкритими списками. У чому суть нашої пропорційної системи з відкритими списками?

Є перша десятка, яка не закріплюється за округами. Всі інші закріплюються за відповідними округами, і це потім буде можливістю, я підкреслюю ще раз, не обов'язком, а можливістю того, щоб особа, яка набирає на своєму окрузі за партію найкращий результат, мала можливість бути відзначена відповідно в партійному списку, а це означає, і в парламенті. Це перше.

Друге. Наш законопроект писався три роки тому. За цей час ми пройшли випробування так званою системою відкритих місцевих списків. На наш погляд, ця система не пройшла випробування часом. Вона знову була системою змагання грошових мішків, тільки ще гіршим. Коли представники однієї партії воювали один з одним, тому

що їм треба було воювати проти своїх же кандидатів для того, щоб їх місце потім було кращим. Я вважаю, що це абсурдна система, яка пройшла випробовування в Польщі у свій час. Поляки дуже швидко до неї адаптувалися і просто не висували відповідну кількість кандидатів по інших округах. Потім вони зрозуміли, що це шлях у нікуди, і перейшли, дійсно, до відкритих партійних списків, пропорційних. Саме це ми і пропонуємо.

Третє. Ми вважаємо, що повинен бути чіткий, визначений принцип формування центральної і відповідних виборчих комісій. Ми закріпили цей принцип для того, щоб дати можливість і непарламентським партіям бути максимально представленими у комісіях. Ми пропонуємо лише по одній особі від тих, хто пройшов до парламенту, а все інше, це фактично можливість для будь-якої партії бути представленою у відповідних комісіях. Це дуже важливо. Тому що не можна консервувати систему, яка матиме тільки, наприклад, три, п'ять або сім партій, які й далі формуватимуть відповідні комісії.

Наступний момент, який є дуже принциповий. Це момент, що дає ця система в змагальності. У нас немає ніякого змагання між кандидатами однієї партії. Бо я про це вже сказав. Це абсурд, коли фактично, і це не секрет, на цих виборах окремі партії і їх кандидати викидали всякі брудні матеріали один проти одного для того, щоб здобути як можна більшу кількість голосів і потім отримати місце у місцевій раді. До чого це дійде?

Ми пропонуємо цілком відкриту систему, яка друкується завчасно. Друкується не лише список кандидатів з указанням партійності, року народження або професії у кращому випадку. Щодо кожного кандидата готується досьє, якщо хочете, з яким ми зобов'язані всі разом, хто буде формувати такі списки, ознайомити наших виборців. Але в епоху Інтернету, я думаю, ніяких проблем у наших виборців не виникне знайти на будь-кого таку кількість інформації, яка дасть можливість проаналізувати до останнього 450 місць, що собою представляє той або інший кандидат у цьому списку. Це теж є дуже важливим. Тому що, коли список просто подається із прізвищем, ім'ям та по батькові і лише потім за декілька тижнів до виборів з'являється ще хоч якась інформація: рік народження, професія, партійність, потім дуже важко знайти матеріали на те, що собою представляє список цієї партії.

Наступний момент, який є дуже принциповий. Це момент, який полягає у порядку підрахунку голосів. На наш погляд, ми повинні уникнути всіх тих вад, які були у виборчих системах, коли голосували за одних, а проходили потім зовсім інші, чи то через рішення ЦВК, як це було до 2000 року, чи то через рішення відповідних комісій. Саме тому наша пропозиція наступна: абсолютно чіткий принцип видачі протоколів з мокрими печатками. Ніяких копій, щоб потім не могли це оскаржувати у судах, протоколів з мокрими печатками, яких завчасно готується необхідна кількість і після результатів виборів усі відповідні дані вносяться до цих протоколів. Це є підстава для паралельного підрахунку голосів, для оскарження у судах у разі, якщо бачать, що цей принцип цілком порушено. Як на мене, це теж дуже важливо.

Крім того, хочу одразу зазначити: ми відкриті до дискусії. Законопроект реєструвався три роки тому, але що головне ми винесли за ці три роки? Ви подивіться, як продавлюється рішення у цьому сесійному залі. Коли треба рішення – повний зал. Коли треба рішення – змінюють закони навіть під те, щоб це пройшло. Зараз під час розгляду, на мій погляд, одного з найважливіших елементів політичної реформи нікому це не потрібно, бо ніхто не вірить у те, що буде нарешті змінений цей феодальний виборчий закон. Я сам був мажоритарником, двічі проходив і не ховався по округах, по одному і тому самому округу, і проходив, можете подивитися в Інтернеті, з якими результатами. Але, вибачте, це були 1990 і 1994 роки. У 1990 році я на вибори використав зарплату викладача педучилища. І цього мені було досить для того, щоб перемогти на чесних і відкритих виборах.

У 1994 році у мене була така ж сама заробітна плата депутата, яка тоді складала аж 20 доларів, щоб ні у кого не виникало сумнівів. Мені цього вистачило для того, щоб пройти на виборах.

Те, що зараз відбувається з виборчою системою, – повна профанація, це ніяке не змагання ідей, реальних кандидатів, які можуть донести і відстоювати свою позицію. На жаль, це перетворилося на змагання відкритих майданчиків або будь-яких інших благ, які видаються чи то гречкою, чи то особисто через кошти в палатках. Якщо і далі це буде продовжено, давайте тоді робити якийсь ценз доступу до депутатського мандата, давайте внесемо поправку про те, що не може реєструватися на вибори той, хто не має менше 1 мільйона. Чим це закінчиться?

Наша пропозиція наступна: зрушити з мертвої точки цю страшну систему феодальної залежності й нарешті перейти до системи, коли буде змагання ідей. Ми цілком підтримали ідеологію заборони прямої політичної реклами, це отуманювання мізків, яке відбувається, це абсурд. Ви хочете щось довести – своєю роботою доводьте, а не піар-рекламою.

Дякую за увагу. Я готовий дати відповідь на ваші запитання.

ГОЛОВУЮЧА. Дякуємо.

Прошу записатися на запитання до шановного доповідача. Принагідно зазначу, що у вас сказано, що першим номером у списку обов'язково має бути жінка. Це, вибачте, теж сексизм щодо чоловіків. Ми навряд чи це підтримаємо.

Будь ласка, прошу записуватися на запитання. Ми тут усі за рівність і до жінок, і до чоловіків.

Пане Кишкар, будь ласка, ваше запитання.

КИШКАР П.М., *голова підкомітету Комітету Верховної Ради України з питань Регламенту та організації роботи Верховної Ради України (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Об'єднання «Самопоміч»)*. Пане Сергію! Цілком поділяючи найголовнішу ідею вашого законопроекту, ще раз розтолкуйте про бар'єр, про виділення тих кандидатів від партій, які ви бачите по округах, я так розумію. Чи не буде це те саме протиставлення, про яке ви казали, що відбулося на місцевих виборах? Підтверджую ваші слова, що до абсурду іноді доходило, особливо у великих партіях, не буде протистояння цього внутрішньополітичного, оцих кандидатів саме в округах?

Дякую.

СОБОЛЄВ С.В. Щодо бар'єра. У нас тут бар'єр 5 відсотків, але ми не наполягаємо на ньому. Ми розуміємо, що це відкрита тема до дискусій, я думаю, що сесійний зал визначиться з цього приводу. Абсолютно логічно для того, щоб були представлені й партії, які не мали можливості, наприклад, подолати цей бар'єр. Я вважаю, що коли визначався принцип фінансування партій, те, що ми забили там принцип фінансування не лише партій, які пройшли до парламенту,

а й інших, як це є, наприклад, у німецькій виборчій системі, – це дуже гарний стимул.

Те, що стосується блоків. Наш законопроект відкритий до цього. Тобто у нас немає ніяких обмежень в цьому плані. Я думаю, що це повинно визначатися не законодавцем, а це мають визначати виборці. Єдине обмеження, яке може бути, як це багато країн вводять, – різний результат, відсоток, які вимагаються для блоків, наприклад, і для партій, для того щоб, дійсно, стимулювати максимально об'єднання, а не роз'єднання політичних сил. Система визначення пріоритетного кандидата, який закріплений не...

ГОЛОВУЮЧА. Пане Сергію, я просто хвилююся, щоб ми встигли все обговорити до закінчення роботи.

Запитання від народного депутата Сидоровича. Будь ласка.

СИДОРОВИЧ Р.М., голова підкомітету Комітету Верховної Ради України з питань правової політики та правосуддя (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Об'єднання «Самопоміч»). Прошу передати слово народному депутату Роману Семенусі.

ГОЛОВУЮЧА. Семенуха. Будь ласка.

СЕМЕНУХА Р.С. Фракція «Об'єднання «Самопоміч». Шановний пане Сергію! Дякую вам за презентацію. Хочу подякувати за законопроект, в якому, очевидно, є чимало позитивних новел, зокрема заборона політичної реклами. Це є дуже добре.

Проте нас турбує одна новела. Я хочу, щоб ви пояснили: наскільки ми розуміємо, після встановлення Центральною виборчою комісією попередніх результатів виборів далі центральним органам політичних партій дається право ревізувати список. Чи не означає це фактичне ревізування волевиявлення людей? Це дуже важливий момент. Поясніть, будь ласка.

Дякую.

СОБОЛЄВ С.В. Дивіться, це до речі, те питання, на яке я не встиг дати відповідь.

Згідно з нашим законопроектом – це фактично стимул для кандидата працювати на окрузі. Але фактори, які враховуються, – різноманітні. Якщо це буде виключно один фактор – скільки ти отримав голосів, то це знову буде підкуп виборців, бо знов-таки перемагатимуть ті, які мають більше грошей. Саме тому ми заклали норму, яка є набагато м'якша, ця норма передбачає... Але знову-таки, я кажу, що законопроект реєструвався три роки тому, ви зрозумійте це, після цього, я розумію, що виборчі технології, виборча думка просунулася набагато вперед. Але наша технологія полягає у тому, щоб саме і була можливість поєднати твого заслуженого місця в партійному списку, бо піти на естонський варіант, ну, це неможливо. Подивіться естонський варіант, де є можливість самому виборцю переставляти тебе у списках. Цим користувалися максимум один-півтора відсотка виборців, і це нічого докорінно не змінювало. Саме тому ми набрали цілий пакет факторів, який дозволяє в результаті твоєї роботи на окрузі...

ГОЛОВУЮЧА. Дякую.

Залишилося ще одне запитання.

Пан Яценко. Будь ласка, ваше запитання.

ЯЦЕНКО А.В. Шановний пане Соболев, я знаю, що ви, дійсно, дуже гарний оратор, але у мене одразу згадується таке гарне українське прислів'я останніх часів, що українець мріє, щоб не було корупції і щоб кум міг усе повірішувати. Навіщо потрібна сьогодні ця перша десятка, нехай буде лідер, який або яка буде першою, а всі інші нехай пройдуть чистилище прямих виборів і виграють. А не так, що хтось, вибачте, ховатиметься, а хтось буде в дірку дивитися, як, пам'ятаєте, у фільмі «Джентльмени удачі». Тому я би вас дуже просив пояснити: навіщо потрібна ця перша десятка, чи це не звужує знову-таки права виборців?

А взагалі хочу сказати, що у мене є пропозиція до всіх мажоритарників: жоден з цих законопроектів не підтримувати і завершувати, як-то кажуть: «Бобік в гостях у Барбоса».

Дякую.

СОБОЛЄВ С.В. Дивіться, ви самі собі протирічите. Спочатку ви кажете, що кількість округів повинна бути 450-449, лише лідер. Це та ж сама мажоритарна система тільки не змішана, давайте правду казати, що це мажоритарна система. Давайте тоді не дурити людей. Які це відкриті пропорційні партійні списки? Це чиста мажоритарка, коли одне місце резервується для лідера, якщо є така пропозиція, ми на неї не пристанемо.

Наша позиція – врахувати ідеологію партій, з якими вони виходять на вибори, і не через щоденне вдовбування через рекламу, а через реальну роботу. Але має бути фактор того, що партія повинна мати можливість в цих умовах залучити таких людей, які будуть максимально працювати на округах. Оце поєднання і є, я думаю, тим ключовим моментом, який ми повинні тут визначити. А взагалі, я ще раз дякую за запитання, за пропозиції. Ми відкриті до дискусії...

Веде засідання Голова Верховної Ради України
ПАРУБІЙ А.В.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Завершили, так? Дуже вам дякую.

Колеги, на ваш розгляд пропонується третій законопроект ([№ 1068-2](#)), який був запропонований групою депутатів з різних фракцій, але головним доповідачем визначили Чумака Віктора Васильовича. У мене до вас лише одне звернення: у нас напруга з часом, і тому, можливо, не використовувати всі десять хвилин, а намагатися більш лаконічно викладати свою позицію.

Запрошую до доповіді Чумака Віктора Васильовича. Де Віктор Васильович? Є. Вікторе Васильовичу, прохання більш лаконічно побудувати свій виступ.

ЧУМАК В.В., *заступник голови Комітету Верховної Ради України з питань запобігання і протидії корупції (одномандатний виборчий округ № 214, м. Київ, партія «Блок Петра Порошенка»).* Виборчий округ № 214, місто Київ. Доброго дня, шановні громадяни! Я вже двічі мажоритарник, але виступаю за повне скасування мажоритарки. Можу дуже просто пояснити на пальцях, чому я це роблю, тому що в принципі пропорційна система – це та система, яка структурує політичне суспільство. Це та система, яка виховує ідеологічні партії,

дає можливість вибрати людям шлях, концепцію, програму розвитку суспільства.

Чому ми зараз живемо за законом 2011 року? Пояснюю: Партія регіонів зробила тоді цей закон лише тому, що зрозуміла, що в політичному плані ніколи не виграє вибори. У 2012 році Партія регіонів у політичному плані вщент програла, набравши 68 мандатів, але фракція склала 170 депутатів за рахунок мажоритарників, і у такий спосіб просто підмінили політичний вибір суспільства. Таким чином, суспільство почало розвиватися зовсім в іншому напрямі, ми маємо наслідки. От всі негативні наслідки останніх років: щодо пенсій, зарплат, тарифів і таке інше – це наслідки неправильної виборчої системи. Виборча система – це як двері, яка пропускає людей у політику, і якщо ці двері правильно налаштовані, вони дають можливості потрапляти в політику нормальним, чесним людям, які приходять сюди не заробляти, а в принципі відстоювати інтереси громадян.

Тепер щодо проекту закону № 1068-2. Це не законопроект Чумака, Агафонові, Ємця або ще інших народних депутатів. Це законопроект, який був напрацьований групою народних депутатів під керівництвом народних депутатів і експертів, Юрія Богдановича Ключковського ще у 2009 році, мені здається, і був уже на розгляді у Верховній Раді не один раз. Це проект закону, який має на сьогодні позитивний висновок Венеціанської комісії. Це проект закону, який має позитивний висновок Бюро ОБСЄ з демократичних інститутів та прав людини. Це проект закону, який має позитивний висновок Парламентської асамблеї Ради Європи. Якщо ви хочете подивитися, є така книжка, яка розписує всі вади, недоліки і переваги таких законів, її випустило *IFES* – «Виборчі системи з відкритими списками».

Всім вам відправлена на електронну пошту така презентація щодо цього проекту закону, і ви теж можете подивитися. У чому суть? Суть дуже проста. У принципі цей проект закону враховує те, що обіцяли всі фракції і коаліції, які входили, щоб виборець впливав на формування виборчого списку партії. Це по-перше.

По-друге, щоб це була партійна система з відкритими списками, де виборець може впливати на порядок формування списків. Як це робиться? Партія на своєму з'їзді висуває практично два типи списків. Перший – це загальнодержавний список, куди може входити не менше 135 депутатів. Чому? Тому що разом з тим партія формує 28 (разом

із закордонним округом) виборчих списків, куди може входити не менше п'яти кандидатів. Таким чином, це не менше 135 депутатів.

Виборча система.

Щодо збереження гендерної квоти. Виходить так, що в цьому проекті закону передбачено, що в кожній п'ятірці повинно бути не менше двох осіб різної статі, тобто враховуються всі гендерні вимоги.

Вибори будуть проводитися в загальнодержавному виборчому окрузі, який включатиме саме 27 регіональних округів.

Право висування закріплено за партіями, самовисування не передбачається.

Два типи списків – про це я вже говорив.

Передбачається право на утворення виборчих фондів партіями, і кандидати, які включені до списків, свої власні виборчі фонди не утворюють.

Більше того, як відбувається голосування. Голосування відбувається за спеціальним бюлетенем, трафаретом. Виборець голосує, проставляє у трафареті порядковий номер від партії, і якщо хоче, в регіональному списку проставляє порядковий номер того чи іншого кандидата. Але це не обов'язково. Якщо він не ставить виборчий номер за партію, такий бюлетень не допускається до включення до розрахунку голосів, він є недійсним. Але якщо не ставить виборчий номер за конкретного кандидата, це нормально, цей голос зараховується за партію.

Розподіл голосів відбувається наступним чином: до розподілу голосів включаються тільки ті партії, які в загальнодержавному виборчому окрузі набрали 3 відсотки голосів.

Всі голоси, які були віддані під час голосування, обраховуються Центральною виборчою комісією, і враховується так звана «виборча квота». Кількість голосів ділиться на 450 осіб – це визначається квота на одного народного депутата. Таким чином, ми знаємо, скільки голосів буде у Чернівецькій, Хмельницькій, Івано-Франківській та інших областях. Кількість голосів, які будуть у кожному регіоні, залежить від явки виборців. Це може бути як позитивом, так і негативом. Тому що, якщо явка в одних виборчих територіях буде достатньо великою, а в інших – низькою, це буде диспропорцією. Але якщо явка буде більш-менш, скажімо так, пропорційна, то це буде абсолютно рівне представництво кількості населення від кожного регіону.

Після того як підраховується кількість голосів виборців по регіональних округах, залишки партій, які не пройшли до розподілу голосів, знову-таки, обраховується квота, і пропорційно кожній партії додаються так звані компенсаційні голоси, відповідно до того, скільки голосів вона набрала. Але ці залишки вже розподіляються не між регіональними округами, а між загальнодержавним списком. Таким чином, практично завжди партії, які набирають 3 відсотки голосів будуть представлені в парламенті своєю партійною верхівкою. Тобто керівництво партій, а це бажано, щоб воно було представлено, завжди гарантовано потрапляє до цього списку.

Крім того, у проекті закону дуже чітко дається розподіл між виборчою агітацією і інформаційною кампанією. Це важливо, тому що в законі обмежується виборча агітація, але, в принципі, передбачається спеціальна форма такої агітації, як теле-, радіодебати. Це саме те, що потрібно. Ми не повинні бачити відеоролики, де перемагає красивіший або розумніший, або ще якийсь там. А ми повинні почути нормальних кандидатів, які дебатуватимуть у присутності своїх виборців.

Шановні друзі! Я цілком розумію, що ідеальних систем не буває. Кожна система має свої вади, переваги. Це абсолютно точно. Саме в цій системі (хочу звернутися до мажоритарників, я двічі мажоритарник) активний мажоритарник має величезну перевагу, його вже знають на своїх територіях. Він уже може навіть не боятися того, що буде помічений. У цьому проекті закону абсолютно чітко зрозуміло: не треба ходити на телеєфіри чи ховатися всередині списку. У цьому проекті закону дається можливість працювати з людьми. І партії самі будуть зацікавлені у тому, щоб голосували за тих людей, які популярні, цим самим підтримуючи внутрішньопартійну конкуренцію.

Шановні друзі, країна знаходиться в стагнації. Ми бігаємо таким зачарованим колом лише тому, що не даємо можливості оновлювати політичні еліти, що не даємо можливості зайти сюди абсолютно іншим людям з іншими цінностями, програмами, ідеями, з іншою головою. Давайте дамо шлях і можливість це зробити, давайте дамо можливість змінити всю політичну систему. Ця система, яка неконкурентна, базується на підкупі, на гречці і на всьому іншому, вона просто знищує країну.

У нас з вами є шанс зробити це неможливим. Давайте скористаємося цим шансом.

Дякую вам.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую вам.

Колеги, хочу висловити свою особисту думку як голови робочої групи. Законопроект, який доповідали, авторами якого є і Леонід Ємець, і Новак, і Різаненко, найбільш відповідає тому, що ми називаємо відкритими списками. Я особисто пропонуватиму, щоб ми прийняли його за основу. Але, колеги, разом з тим, я нагадую, у нас швидко вичерпується час. Зараз має бути ще співдоповідь голови комітету. Наперед прошу голів фракцій з розумінням поставитися до того, щоб, коли вони виступатимуть, у них було часу не по 3, а по 2 хвилини. Тому я звертаюся з проханням до залу, пане Романе, щоб ми вийшли на голосування не о 18 годині 30 хвилин, а о 18 годині.

А зараз прошу записатися на запитання до Чумака. Поки записуються, пані Ірина поставить принципове запитання Віктору Чумаку.

ГЕРАЩЕНКО І.В. Так, дуже коротке запитання, пане співавторі законопроекту. Під час своєї доповіді ви сказали, що в кожній п'ятірці буде мінімум дві жінки, а чому не два чоловіки?

Запитання від МФО «Рівні можливості» у нас... *(Шум у залі).*

Мені сказали неправильно... Ну, дайте тоді відповідь...

ЧУМАК В.В. Шановні друзі! Я сказав не менше двох людей кожної статі, якщо я не помиляюся.

ГОЛОВУЮЧИЙ. По парі.

Мельниченко Володимир Володимирович, «Блок Петра Порошенка». Будь ласка.

МЕЛЬНИЧЕНКО В.В., *член Комітету Верховної Ради України з питань правової політики та правосуддя (одномандатний виборчий округ № 193, Хмельницька область, самовисуванець).* Шановні депутати! У нас були вже різні системи: і пропорційна, і мажоритарна, і змішана, але, як кажуть, нічого не міняється. Ви знаєте, що пропорційна система більш корупційна. Ми пам'ятаємо, скільки коштувало

місце у списку. Так що краще, нехай ці кошти ідуть на мажоритарні округи, нехай люди отримують горки, інші блага, ніж партійні каси.

Я вважаю, що сьогоднішня система – це оптимальна система. Я спілкуюся зі своїми виборцями, і 90 відсотків із них кажуть: «Слава Богу, що ми сьогодні маємо депутата, до якого можна звернутися, який вирішує наші проблеми».

Тому, як сказав мій колега, що пройде деякий час, якщо навіть буде нова виборча система, через рік, півроку, наші виборці знову кричатимуть, як каже наш один колега, що депутати – це скотиняки. Я підтримую свого колегу мажоритарника, що люди повинні бачити мажоритарного депутата.

Дякую.

ЧУМАК В.В. Можу дуже коротко відповісти. Я теж мажоритарник, їжджу країною і зустрічаюся з людьми. Ви знаєте, вони дуже добре розуміють, що горки, лавочки, пофарбовані під'їзди, засклені вікна і таке інше – це непрямий підкуп виборців. Вони чітко розуміють, що те, що ви їм поставили сьогодні лавочку, ви взяли їх у рабство на п'ять років.

Більше того, вони дуже добре розуміють, що ви це робите не за свої гроші, а за ті субвенції з державного бюджету, які виділяються на ваш округ.

До того ж, ще купа людей розуміють, що ці субвенції ідуть не просто комусь, а вашим компаніям або друзям, близьким, дружинам і таке інше. Вони все це розуміють. Тому не треба говорити, що українці не розуміють, що таке наша сьогоднішня мажоритарка.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Войціцька Вікторія Михайлівна. Будь ласка.

ВОЙЦІЦЬКА В.М., секретар Комітету Верховної Ради України з питань паливно-енергетичного комплексу, ядерної політики та ядерної безпеки (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Об'єднання «Самопоміч»). Прошу передати слово Руслану Сидоровичу.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Сидорович. Будь ласка.

СИДОРОВИЧ Р.М. «Об'єднання «Самопоміч». Насамперед дякую всім виступаючим за проведені презентації. У контексті ліквідації мажоритарки, щодо якої, я думаю, все-таки більшість залу об'єднується, хотів би вас попросити детальніше пояснити механізм ранжування депутатів у регіональних виборчих округах.

Тобто за рахунок чого виборці у відповідному окрузі впливають на результати підрахунку голосів і на те, хто в кінцевому результаті стає народним депутатом по відповідному регіональному округу?

ЧУМАК В.В. Регіональні списки затверджуються на з'їзді партії. Ранжування на з'їзді партії відбувається за рішенням партії. Але вже на окрузі, де голосується, а тих округів, як ви розумієте, 28 буде, виборець голосує за партію, у двох клітинах ставлячи там двозначний номер, це значить, що він голосує за партію. Якщо хоче, голосує за номер того кандидата, який є у списку цієї партії, теж у цій клітинці.

Якщо за цього кандидата проголосує більшість виборців у цьому окрузі, він пересувається у регіональному виборчому списку вгору. Таким чином, люди самі підтримують тих кандидатів, яких вони знають, які популярні, до них приходять, от і все. Оце і є таке ранжування.

За великим рахунком, якщо на цьому окрузі партія виграє чотири і п'ять виборчих квот, і людей переставили місцями, то на вищі місця в цих квотах потрапляють саме ті кандидати, за...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Руслане, ми ж це проговорювали. Виборець обирає не лише партію, а й сам визначає, хто від цієї партії в першу чергу має пройти до парламенту. Так, з мінімум п'яти на окрузі. Виборець також впливає на те, хто має представляти партію, а не тільки партія.

Отже, колеги, завершили запитання. Дуже вам дякую. Ігоре, час вичерпаний (*Шум у залі*).

Колеги, увага! Послухайте мене уважно. Ігоре, ти настільки емоційно не реагуй, зараз дам слово.

Я тільки хочу вам повідомити, зараз будуть ще виступи від кожної фракції і від депутатів. Пане Чубаров, за всієї поваги до вас,

я не можу дати слово, бо є наступний виступаючий, який записаний. Але будуть виступи від депутатів, і я впевнений, що хтось з депутатів, якщо навіть ви не потрапите, передасть вам слово. А Віктор Чумак відповість. У нас дуже обмежений регламент. Я буду діяти дуже стисло і в термінах.

Останнє запитання від Ігоря Мосійчука. Будь ласка.

МОСІЙЧУК І.В. Радикальна партія. Ми підтримуємо оновлення виборчого законодавства щодо виборів за пропорційною системою з відкритими списками. Але в мене три коротких запитання.

Перше. Скажіть, будь ласка, регіональні списки, які ви пропонуєте, чи не потягне це за собою регіональний сепаратизм? Як буде визначений бар'єр?

Друге. Змагання у цій п'ятірці, чи це знову не буде та ж мажоритарка з роздачею всього і вся?

Третє. Чи передбачає ваш законопроект, і якщо передбачає, то яким чином, відкликання народного депутата, який зрадив партію, від якої обраний, і виборця?

Дякую.

ЧУМАК В.В. Почну з останнього запитання, воно має дуже коротку відповідь. Це імперативний мандат, який прописаний у Конституції, і тут нічого не треба робити. Відповідно до імперативного мандата у нас два депутати залишили парламент.

Інше питання, про яке ви говорили: чи це не буде купівля голосів? Ви знаєте, це буде залежати від партії. Якщо, в принципі, ви будете знати, що у вашій п'ятірці або десятці хтось бігає і засіває гречкою округ, то, вибачайте, це питання вашої партії як вона ставитиметься до таких людей, яких вона включає до списку. Я не про вашу партію, я про будь-яку партію, в якій буде... Це не стосується РПЛ, я знаю, що це найчесніша партія.

Щодо сепаратизму. Ви розумієте, ситуація така, що, в принципі, регіональні списки формуються політичним з'їздом партії, і партія відповідає за тих людей, яка... *(Шум у залі)*. На здоров'я...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, колеги.

У залі є хоч хтось, хто заперечує, щоб я дав слово Чубарову для запитання? Нікого немає.

Чубаров. Будь ласка, 30 секунд.

ЧУБАРОВ Р.А., член Комітету Верховної Ради України з питань прав людини, національних меншин і міжнаціональних відносин (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, партія «Блок Петра Порошенка»). Дякую, пане Голово. Вікторе Васильовичу, дивіться, у вашому законопроекті є округи, регіони, і вони всі йдуть по одній області. Але у вас є виборчий округ № 18, там де Південний ви його називаєте (Херсонська область, Автономна Республіка Крим і місто Севастополь). Ми думаємо, шкода, що нові вибори будуть ще у тій ситуації, коли Крим буде окупованим. Треба подумати, як з цим бути.

Але в мене запитання інше. Тут, знаєте, нівелюється воля виборців з Автономної Республіки Крим і Севастополя. Отже, чи ви не думали про те, що можна було б зробити екстериторіальний Кримський округ?

ЧУМАК В.В. Це питання дискусійне. Я думаю, що ми можемо доопрацювати його до другого читання. Розумієте, сам проект закону писався трохи раніше. Округи формувалися відповідно до збалансованої кількості виборців, тому що в Києві, наприклад, два округи. А це для збалансованої кількості виборців. Я з вами цілком згоден, що зараз ми повинні подивитися на те, як це можна виокремити. Це питання дискусії і доопрацювання у другому читанні.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Запрошую до співдоповіді голову підкомітету Комітету з питань правової політики та правосуддя Черненка Олександра Миколайовича. Пан Олександр активний учасник нашої робочої групи. Будь ласка, 3 хвилини.

ЧЕРНЕНКО О.М., голова підкомітету Комітету Верховної Ради України з питань правової політики та правосуддя (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, партія «Блок Петра

Порошенка»). Доброго дня, шановні колеги. Скажу дуже коротко, тому що висновки комітету на всі три законопроекти ідентичні.

Комітет з питань правової політики та правосуддя на своєму засіданні 22 лютого 2017 року розглянув проекти законів про вибори народних депутатів України за реєстраційними номерами: 1068, 1068-1, 1068-2.

Всі ці законопроекти вам щойно представили автори. Кожен з них має як свої переваги, так і недоліки, але кожен з цих законопроектів пропонує питома іншу виборчу систему і різні процедури на виборах.

Тому, виходячи з того, варто зауважити, що основним з критеріїв, якими мають керуватися держави при зміні виборчої системи, є критерій доцільності. Про це йдеться у рекомендаціях Венеціанської комісії, на таких позиціях у своїх рішеннях стоїть і Європейський суд з прав людини.

Нагадаю також, що Конституційний Суд України у своєму рішенні від 26 лютого 1998 року дійшов висновку, що визначення компонентів виборчої системи є питанням політичної доцільності і має вирішуватися Верховною Радою України.

Враховуючи викладене, а також беручи до уваги те, що у Верховній Раді зареєстровано три законопроекти, якими пропонується прийняти Закон України «Про вибори народних депутатів України» у новій редакції, змінивши на парламентських виборах виборчу систему, Комітет з питань правової політики та правосуддя вирішив рекомендувати Верховній Раді України прийняти рішення щодо проектів законів про вибори народних депутатів України шляхом голосування.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую вам.

Колеги, ще раз звертаюся до голів фракцій, зараз будуть виступи від фракцій, і ви зможете виступити. Але у мене є прохання, щоб не було заперечень, щоб ми виступали від фракцій по дві хвилини, бо інакше ми не завершимо.

Тобто ви готові до того, що ми не розглянемо сьогодні і не приймемо рішення? Всі готові до того, щоб ми сьогодні не голосували виборчу реформу?

Я вам кажу, що ми не встигнемо розглянути. Всі готові, так? Добре. Будуть звітувати. Прошу записатися представників фракцій на виступи. Я буду повідомляти, хто сказав, що він не готовий.

Я зможу продовжити засідання на 15 хвилин, але не більше. Прошу провести запис.

Ігор Мосійчук передає слово Олегу Ляшку.

ЛЯШКО О.В., член Комітету Верховної Ради України з питань податкової та митної політики (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, Радикальна партія Олега Ляшка). Шановні колеги! Шановні українці! Шановні ініціатори великої політичної реформи! Нарешті ми дійшли до справжніх антикорупційних кроків, тому що зміна виборчої системи і є реальною боротьбою з корупцією, бо корупція починається з виборів на мажоритарці. Ніхто із вас не проходив мажоритарку і не знає, що це таке, коли людей спочатку доводять до бідності, потім роздають по 300 гривень на виборах, проходять до парламенту, далі грабують людей, голосуючи за ті, чи інші закони.

Коли ви розкажете про Антикорупційний суд, який прийде і подолають усю корупцію, – брехня. Антикорупційний суд повинен бути в кожному суді від районного до Верховного, щоб кожен українець міг знайти правду і справедливість у суді. А боротьба з корупцією – це зміна політичної, виборчої системи. Це зміна правил, коли політики приходять до парламенту не обманювати, не грабувати, не відробляти кошти, які витратили на мажоритарці, а відпрацьовувати кредит довіри від українців.

Тому команда Радикальної партії цілком підтримує зміну виборчої системи. Комуś із вас може здатись дивним, але я вам скажу: наша команда підтримує законопроект моєї шановної колеги Юлії Володимирівни Тимошенко. Дуже правильний, чесний, нарешті перший за 20 років від Тимошенко чесний законопроект. Зрозуміла, що мають бути чесні вибори. Юлю, в чесній боротьбі виходимо і перемагаємо, запрошую на дебати. Давайте поговоримо про виборчу систему, про твої офшори, про твої гроші, про твої статки, про твою корупцію, про твої вибори, виходимо і говоримо...

Веде засідання Перший заступник Голови Верховної Ради України **ГЕРАЩЕНКО І.В.**

ГОЛОВУЮЧА. Голова заборонив додавати навіть 10 секунд, тому що не встигнемо. Пане Олеже, не маю мандата. Прошу вас, пане Олеже.

Будь ласка, наступний доповідач, ми просто не встигнемо, пане Олеже, я тільки за, але не сьогодні. Ні.

Пан Литвин від групи «Воля народу», потім «Самопоміч», аж потім ви, Несторе Івановичу, не поперед батька. Зараз пан Литвин.

ЛИТВИН В.М., член Комітету Верховної Ради України з питань науки і освіти (одномандатний виборчий округ № 65, Житомирська область, самовисуванець). Шановні колеги! Я не знаю, що заборонив Голова, але згідно з Регламентом є три хвилини. Ми погодилися, що будуть виступати три хвилини, запам'ятайте, будь ласка, це.

Перше. Тут один із наших колег, який є лідером багатьох партій, говорив про те, що народ чекає закону про вибори. Я це підтверджую, люди під час зустрічей кажуть: у нас пенсії, зарплати високі, проблем з лікуванням немає, нам пече одне, дайте закон про вибори. Очевидно, що цей закон буде прийнято, але, коли кажемо про підкуп виборців, то давайте чесно скажемо, у партіях більший підкуп лідерів партій, ніж на виборчих округах, і це також правда. Знаємо, що внесок становить 5 мільйонів, до цього часу йдуть суди у наших справедливих судах. Але рішення не прийнято, так що давайте будемо об'єктивні.

Друге. Для початку треба мати партії, а не бізнес-структури, щоб обирати за партійними списками. Нам потрібне політичне структурування суспільства, і давайте скажемо людям прямо, що за рахунок людей ми будемо домагатися політичного структурування суспільства. Але при цьому, шановні колеги, відмініть фінансування, яке ви собі поклали: за два роки – 1 мільярд і цього року – 513 у бюджеті, і кажете, мало, що треба мільярд. Як новим політичним силам пробитися, коли ви себе хочете законсервувати у цьому затхлому залі?

Нарешті ще один момент. Треба, щоб були створені нормальні умови для того, щоб були дебати, щоб був доступ до засобів масової інформації, вони ж зараз монополізовані, олігархи патронують певні

політичні групи і дають виступати на каналах певним групам людей, і ви все це добре знаєте. Тому давайте будемо вести чесний діалог і приймати справді те рішення, яке дозволило б нам мати політичну відповідальність.

ГОЛОВУЮЧА. Дякую, що вклалися у дві хвилини.

Будь ласка, від фракції «Самопоміч» народний депутат Сидорович.

Вибачте, Семенуха, Сидорович передає слово Семенусі.

СЕМЕНУХА Р.С. Фракція «Об'єднання «Самопоміч». Шановні колеги! Шановна пані головуюча! Нагадаю всім, що скасування депутатського імунітету і впровадження відкритих партійних списків – це була базова вимога Революції Гідності. Більше того, це була базова обіцянка Президента України. Це також записано нами з вами у першій Коаліційній угоді в 2014 році. Проте, за три роки Верховна Рада так і не спромоглася внести зміни до існуючої виборчої системи, підвалини якої заклав хрещений батько української олігархічної системи Леонід Кучма, і давайте просто чесно говорити: без зміни виборчої системи будь-які зміни мають надто мало сенсу.

Я знаю чимало у цьому залі порядних мажоритарників, яких знають люди, і вони працюють. Але давайте відверто скажемо, що сьогодні мажоритарна система стала фундаментом руйнації українського парламентаризму і фундаментом побудови олігархічної системи в Україні. Олігархічна влада не раз саме за рахунок мажоритарників утворювала більшість у цій Верховній Раді. Згадайте хоча б 2002 рік, коли прокучмівський блок «ЗаЄдУ», фактично, програв вибори, але за рахунок скупівлі мажоритарників утворив більшість.

Вихід один, шановні колеги, – це змінити правила гри, скасувавши мажоритарну систему, яка перетворилася на тотальну купівлю голосів людей, які через бідність доведені до відчаю.

Якою ж має бути виборча система в Україні? Перше, це пропорційна система з відкритими регіональними списками, коли виборець має змогу обирати не лише партію, а й кандидата. Також ця система закінчує із закритими списками, коли виборець бачить тільки перші п'ять прізвищ, не бачить далі і вибирає «кота в мішку».

Друге. Нам необхідно заборонити телерекламу і використання білбордів, що дасть можливість неолігархічним партіям і справді людям, які хочуть прийти і служити українському народу, створити соціальний ліфт.

І останнє. Хочу звернутися до українського народу: скасування депутатського імунітету і новий виборчий закон не буде панацеєю – це правда, але це, можливо, чи не єдиний еволюційний шлях оновлення...

ГОЛОВУЮЧА. Дякую.

Я не маю права. Попередні виступаючі теж просили. Дякую вам за виступ і за пояснення вашої позиції.

Запрошую до слова Нестора Шуфрича. Будь ласка.

ШУФРИЧ Н.І., член Комітету Верховної Ради України з питань бюджету (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Опозиційний блок»). Дякую, шановна головуюча. Шановні колеги! Маю досвід бути обраним на мажоритарному окрузі і обиратися за партійними списками. Скажу відверто, більше відповідальності, коли за тебе відповідає партія.

Багато разів бачив, як мої колеги (не хочу нікого ображати), чим ближче до виборів, тим вони швидше переміщуються до інших фракцій. Є у нас рекордсмени, які за одне скликання змінили сім фракцій. Це, безумовно, і питання корупції теж. Але, в першу чергу, це питання політичної відповідальності саме політичної сили і її лідерів, які сьогодні, голосуючи саме за пропорційну систему виборів, беруть на себе відповідальність за дії в опозиції або, якщо пощастить, а в нашій країні це не завжди щастя, при владі.

Я вважаю, що зараз є історична можливість повернутися до тієї практики, яка один раз мала місце на виборах у 2006 році, і тоді, дійсно, було видно, хто за що відповідає. Багато хто за це заплатив, говоривши одне, а зробивши інше.

Закликаю своїх колег не зробити такий фарс, як це відбулося зі зняттям недоторканності. Я багато за неї голосував, а сьогодні я вперше у своїй практиці проголосував два рази за одне питання! Скільки раз на день можна знімати ту недоторканність?! Я зараз закликаю вас хоч у цьому питанні бути чесними і проголосувати

законопроект про вибори народних депутатів не лише у першому читанні, тому що це обман, а в цілому як закон, якщо ви не боїтеся людей.

Дякую за увагу.

ГОЛОВУЮЧА. Дякуємо.

Леонід Ємець. Будь ласка.

ЄМЕЦЬ Л.О., перший заступник голови Комітету Верховної Ради України з питань правової політики та правосуддя (одномандатний виборчий округ № 221, м. Київ, політична партія «Народний фронт»). Фракція «Народний фронт». Я звертаюся зараз до українських громадян. Дуже часто ви ставите запитання: чому народні депутати України такі недисципліновані, чому в п'ятницю тут порожні крісла і зал, допоки це буде продовжуватися? Відповідь дуже проста, виборче законодавство сьогодні – це втілення найгіршого, що є у світовій практиці. З одного боку, – це мажоритарна система, з іншого, – це закриті виборчі списки. Коли ми підходимо до тих колег, які тут дуже рідко з'являються, вони нам кажуть: «Відстаньте від нас з вашими вимогами. Ми вже розраховалися з виборцями на стадії виборчого процесу: ми поставили лавочки, роздали гречку, занесли п'ять мільйонів до партійної каси. Ми вже нікому нічого тут не повинні».

Слухайте, у нас тут є персонажі, які за двадцять років з'являються в цій залі виключно під час складення присяги і голосування за Генерального прокурора. Їх раз за разом обирають на їхніх округах, бо вони прикормили там ту меншість, яка дає їм голоси, ту дурну меншість, яка продає свої голоси. А розумна більшість, яка не така дисциплінована, уже 20 років залишається у програші, не маючи свого представника в українському парламенті. Ми кажемо: не може так далі продовжуватися. Ми кажемо, що має бути закон про відкриті виборчі списки, де буде кореляція, взаємна відповідальність між депутатом і виборцем, там, де позиція виборця буде визначати, хто саме має стати переможцем у партійному списку, хто саме має очолити партійний список і представляти той народ, який довірив бути своїми представниками в єдиному законодавчому органі.

Власне, це все риторика, бо всі ці речі ми вже обіцяли, йдучи на вибори. Всі політичні партії тут демократичного спрямування обіцяли відкриті виборчі списки. Знову перед нами стоїть питання, чи готові ми виконувати взяті на себе зобов'язання і обіцянки. Тому я...

ГОЛОВУЮЧА. Дякую, шановний колего.

Я зрозуміла, що ви підтримуєте третій законопроект. Дякуємо.

Від «Блоку Петра Порошенка» виступає Олег Барна. Будь ласка.

БАРНА О.С., голова підкомітету Комітету Верховної Ради України з питань запобігання і протидії корупції (одномандатний виборчий округ № 167, Тернопільська область, партія «Блок Петра Порошенка»). Слава Ісусу Христу! Цинізм, популізм і лукавство більше шкодять Україні і народу, ніж сама війна і та ж сама корупція, бо все починається саме із того. Український народ, який здобув незалежність у 1990 році, а також переміг злочинний режим Януковича і зараз захищає Україну і незалежність на сході, є джерелом влади, і саме народ повинен обирати свою владу. Разом з тим, ми спостерігаємо, що певні олігархічні клани та кримінальні недобитки прагнуть здійснити контрреволюцію проти волевиявлення самого українського народу на владу, нав'язуючи брехнею і маніпуляціями партійну систему виборів через своїх посіпак, вкладаючи мільярди вкрадених у народу грошей у партійні проекти. Саме ці криміналітети хочуть на своїх цинічних з'їздах формувати списки виборців і майбутніх кандидатів. Саме за гроші приймалися списки і на ці вибори. А пізніше вони повністю контролюватимуть всю діяльність депутата. Власна думка, переконання депутата вже не матимуть жодного сенсу, бо тоді депутати будуть продаватися всім скопом, цілою фракцією на договорняках грошовитих мішків, які є власниками цієї партії.

Приклад тому є те, як фракція «Самопоміч» за диктаторством... зі своєї фракції виключила Гопко, на ідеї якої прийшла.

Наступне. Те саме, як дехто, прикриваючись партійним списком, не виконує обіцянок, прийшов до Верховної Ради від БПП, а сам не хоче складати мандат. Партійна система виборів – це приклад партійної корупції і політичної проституції. Народ має сам вибирати владу прямим голосуванням і виборами.

Слава Україні!

ГОЛОВУЮЧА. Дякуємо.

Від групи «Партія «Відродження» виступатиме народний депутат Писаренко. Будь ласка.

ПИСАРЕНКО В.В., член Комітету Верховної Ради України з питань правової політики та правосуддя (одномандатний виборчий округ № 168, Харківська область, самовисуванець). Шановні колеги! Шановні українці! Дуже шкода, що сьогодні ми з вами зібралися лише для того, щоб поговорити про законопроект про вибори. На жаль, зрозуміло, що жоден із законопроектів не об'єднує цей зал для того, щоб прийняти новий закон про вибори і ухвалити нову систему.

Але я хочу запитати: а чому ми вирішили, що сьогодні законопроект про вибори народних депутатів найголовніше? Адже ми з вами говорили про те, що потрібно змінювати не виборчий закон про вибори народних депутатів, а взагалі виборче законодавство. Ми з вами обіцяли, що уніфікуємо все виборче законодавство.

Тому нам потрібно говорити про Виборчий кодекс. Дуже шкода, що ми з вами почали з одного проекту закону. Хочу нагадати, що за календарем виборів перші вибори у нас – Президента. Чому про це сьогодні всі мовчать?

Далі. Вибори органів місцевого самоврядування. Покажіть, хто тут може підняти руку і сказати про те, що останні вибори – це взірць виборчого законодавства? Хто може сказати, що система, яка сьогодні існує щодо органів місцевого самоврядування, працює? Ми – єдині, хто розробив проект Виборчого кодексу, вніс його, і дуже шкода, що сьогодні сесійний зал розпочав розгляд цього питання з проектів законів, жоден з яких не може бути прийнятий.

Сьогодні – це відповідальність усього сесійного залу, що ми найважливіші питання відклали, а тут усі вирішили поговорити про те, як всі не люблять мажоритарку. І навіть коли мажоритарники тут говорять про те, яка корупція, але при цьому жоден з вас не готовий підійти до нормальної роботи над виборчим законодавством.

Тому ставимо проект Виборчого кодексу, обговорюємо його, говоримо про позиції кожної політичної сили і приймаємо для всіх єдине виборче законодавство.

Дякую.

Веде засідання Голова Верховної Ради України
ПАРУБІЙ А.В.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Колеги, заключний виступ від фракцій.

Від фракції «Батьківщина» виступатиме член робочої групи Іван Крулько. Прошу не перетягувати час. Іване, я дам вам слово.

Колеги, через 5-7 хвилин відбудеться голосування. Дамо 5 хвилин від депутатів. Я звертаюся до всіх голів фракцій для того, щоб ви запросили депутатів до залу.

Ще хочу наголосити, що ми не можемо працювати довше 18 години 15 хвилин. Тому прошу не зривати, щоб ми вийшли на голосування хоча б о 18 годині 5 хвилин. Прошу всіх голів фракцій запросити депутатів до залу.

Зараз – Іван Крулько. Прошу максимально лаконічно. Будь ласка.

КРУЛЬКО І.І., голова підкомітету Комітету Верховної Ради України з питань бюджету (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Всеукраїнське об'єднання «Батьківщина»). Фракція «Батьківщина». Шановні українці! Сьогодні, дійсно, ключовий день, і ви зможете дуже чітко побачити, які партії обіцяли, що вони голосуватимуть за скасування мажоритарної корупційної складової і за пропорційну систему, як вони це зроблять зараз під час розгляду цих законопроектів.

«Батьківщина» чудово розуміє, що завдання влади – залишити «закон Януковича», який є корумпованим, який дає можливість маніпулювати з більшістю і робити все що завгодно на виборах. Тому ми вважаємо, що треба терміново змінювати закон, час для цього прийшов. Наша фракція голосуватиме за всі закони, які знімають мажоритарну складову, і ті, які вводять пропорційну виборчу складову, за якою ми можемо реально обрати депутатів, котрі служитимуть своєму народу, а не тим грошам олігархів, які за них заплачені. Безумовно, зараз ми повинні об'єднатися у цьому сесійному залі для того, щоб хоча б один із законопроектів прийняти за основу і дати можливість робочій групі підготувати його до другого читання.

І найголовніше. Знаєте, яка нам потрібна система? Нам потрібна система, яка не буде допускати до цього парламенту політичних бобіків, які за гроші олігархів приходять сюди і працюють.

Бо саме цей політичний бобік, і всі тут знають, фінансується за гроші Ахметова. Саме за гроші Ахметова дозволяє собі тявкати на лідера «Батьківщини» Юлію Тимошенко. Але всі в усьому розберуться, і український народ також. Саме через гроші Ахметова він зумів задекларувати 1 мільйон доларів, елітний особняк, який ніколи не заробив, бо ніде нічим не займався, крім того, що обслуговував тих, хто йому платив гроші, по-різному обслуговував. Народ дасть цьому оцінку.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Колеги, прошу провести запис. 5 хвилин на виступи від народних депутатів, по 1 хвилині. Прошу записатися на виступи і запрошую всіх до залу. Переконливо запрошую всіх депутатів до залу. Через 5 хвилин буде голосування. Прошу всіх голів фракцій обдзвонити депутатів, дати сигнал, щоб усі зайшли до залу.

Белькова. Будь ласка, 1 хвилина.

БЄЛЬКОВА О.В., заступник голови Комітету Верховної Ради України з питань паливно-енергетичного комплексу, ядерної політики та ядерної безпеки (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, партія «Блок Петра Порошенка»). Дуже дякую. Прошу передати слово Оксані Юринець.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Будь ласка, пані Оксано.

ЮРИНЕЦЬ О.В., голова підкомітету Комітету Верховної Ради України з питань європейської інтеграції (одномандатний виборчий округ № 117, Львівська область, партія «Блок Петра Порошенка»). Шановний пане Голово! Я як мажоритарний депутат виборчого округу № 117 точно говоритиму, що необхідні зміни виборчої системи в країні. Але те, що ми, на жаль, побачили у виборчому законодавстві, знову несе небезпеку. Наприклад, Львівська область: якщо переможцями будуть всі від однієї партії (12 осіб), то це означає, що якщо партія не проходить (не набирає 3 відсотки), то вони взагалі не представлятимуть в українському парламенті цю частину України. Це дуже велика небезпека, яку треба новим виборчим законодавством

точно уникнути, щоб ті лідери, які можуть представляти, були представлені в українському парламенті.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую вам.

Домбровський Олександр Георгійович. Будь ласка.

ДОМБРОВСЬКИЙ О.Г., *перший заступник голови Комітету Верховної Ради України з питань паливно-енергетичного комплексу, ядерної політики та ядерної безпеки (одномандатний виборчий округ № 11, Вінницька область, партія «Блок Петра Порошенка»*). Шановні колеги! Я думаю, що ні в кого немає жодних сумнівів, що нам потрібно змінювати виборче законодавство. Але я би підтримав позицію, що нам потрібний Виборчий кодекс для того, щоб гармонізувати всю виборчу систему. За 26 років незалежності, хотів би нагадати, в Україні були і пропорційна система, і на 100 процентів мажоритарна система, і змішана система, і фактично останні місцеві вибори ми з вами проходили за так званими відкритими списками, які повністю викривили систему і волевиявлення людей. Тому непотрібно спекулювати.

Ще одна репліка. Хотів би звернути увагу, що за прямими пропорційними списками корупції набагато більше по тих місцях, які продавалися у списках багатьох політичних партій. Тому мажоритарна система потребує вдосконалення. Але давайте запитаємо людей, яку виборчу систему вони хочуть мати в Україні сьогодні?..

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Попов Ігор Володимирович. Будь ласка.

ПОПОВ І.В. Прошу передати слово Олегу Ляшко.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ляшко. Будь ласка.

ЛЯШКО О.В. Радикальна партія. Для чого нам треба змінити виборчу систему? Для того, щоб подолати корупцію. Що дасть подолання корупції? Збільшення доходів і добробуту українців. Коли при владі не буде таких, як Порошенко, Тимошенко, Лазаренко – це означає, що в українців буде робота, зарплата, гідне життя, висока пенсія

і висока зарплата. Це означає, що українців більше не будуть грабувати, не будуть використовувати Україну для того, щоб тут виводити кошти в офшори.

Я звертаюся до Порошенка, Тимошенка, Лазаренка: хочете добра українцям, щоб в Україні були робота і зарплата в українців? Поверніть в Україну виведені в офшори мільярди, віддайте українцям те, що 20 років грабували. Порошенко, Тимошенко, Лазаренко, поверніть вкрадені в українців гроші!

ГОЛОВУЮЧИЙ. Зубач Любомир Львович. Будь ласка.

ЗУБАЧ Л.Л., член Комітету Верховної Ради України з питань державного будівництва, регіональної політики та місцевого самоврядування (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Об'єднання «Самопоміч»). Прошу передати слово Пану Сидоровичу.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Будь ласка, пане Сидорович, коротко.

СИДОРОВИЧ Р.М. «Об'єднання «Самопоміч». Хочу звернутися до представників усіх п'яти фракцій, які наприкінці 2014 року підписали Коаліційну угоду. Давайте відкриємо Коаліційну угоду і прочитаємо, що ми всі обіцяли українському народу і українським громадянам: зміна політичної системи і запровадження пропорційної виборчої системи з відкритими списками. Уже навіть дитині зрозуміло, що існуюча мажоритарна система – це система, яка породжує явища гречкосіїв і не забезпечує інтересів громадян.

Більше того, зверніть увагу, що, власне, ті мажоритарники, які підтримують інтереси громадян, є найбільшими прихильниками запровадження відкритої пропорційної системи виборів до парламенту. Прошу всіх підтримати законопроект № 1068-2.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Заключний виступ. Юринець передає слово Віктору Кривенку, і через 1 хвилину ми переходимо до прийняття рішення.

Запрошую всіх до залу і зайняти робочі місця.

Віктор Кривенко. Будь ласка.

КРИВЕНКО В.М., заступник голови Комітету Верховної Ради України з питань бюджету (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Об'єднання «Самопоміч»). Народний Рух України. Шановне товариство! Правильно говорив попередній виступаючий, що ми всі давали обіцянки, коли йшли до парламенту, підписувалися під передвиборними програмами і підписували Коаліційну угоду. Обов'язково необхідно переходити на нову систему виборів. Ми бачимо, що в цьому зацікавлені ті партії, які мають історію, певну репутацію. Не зацікавлені політпроекти, які виникають під одні вибори і потім зникають, ті мажоритарники, які вже поміняли багато різних політичних сил. Є мажоритарники, які справді є репутаційними людьми, за ними першими прийдуть політичні сили, які будуть йти на вибори і шукатимуть репутаційних, чесних людей з рейтингом на місцевих виборах. Тому я закликав би мажоритарників не боятися цієї нової системи. За порядними, якісними людьми буде черга, а гречкосіям буде трохи важче.

Тому прошу підтримати. Ми будемо підтримувати законопроекти і № 1068-1, і № 1068-2 (пана Чумака).

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Колеги, обговорення завершено, переходимо до голосування.

Отже, колеги, зараз голосування відбудуватиметься у такий спосіб: я кожний із законопроектів поставлю на голосування за основу, якщо один з них пройде, це і буде базою, якщо жоден з них не набере необхідної кількості голосів, я пропонуватиму один з них направити, який здобув найбільше голосів, до комітету як єдиний, об'єднаний на доопрацювання.

Прошу всіх приготуватися і я все-таки скажу... Я вам розкажу згідно з Регламентом. У мене є три варіанти... Можу авторам... Прошу приготуватися до голосування: спочатку три голосування за основу. Потім той, що набрав найбільшу кількість голосів, я пропонуватиму направити або до комітету, або авторам на доопрацювання як об'єднуючий. Згода, колеги? Приймається?

Переходимо до прийняття рішення. Колеги, прошу всіх сконцентруватися.

Ще раз повторюю. На мою думку, законопроект групи авторів № 1068-2 є найближчий до системи відкритих списків.

Ставлю на голосування пропозицію про прийняття за основу проекту Закону «Про вибори народних депутатів України» (№ 1068). Автор – Мірошниченко Юрій Романович. Хто підтримує, прошу голосувати. Голосуємо!

«За» – 46.

Рішення не прийнято.

Ставлю на голосування пропозицію про прийняття за основу проекту закону № 1068-1. Автор – Тимошенко Юлія Володимирівна. Прошу підтримати. Голосуємо!

«За» – 91.

Рішення не прийнято.

Ставлю на голосування пропозицію про прийняття за основу проекту закону № 1068-2 за авторством групи народних депутатів: Ємець, Чумак та інші. Прошу підтримати. Голосуємо!

«За» – 169.

Я ще раз поставлю (*Шум у залі*).

Колеги, увага! Прошу всіх зайняти робочі місця. Я бачу!

Ставлю на голосування пропозицію про повернення до розгляду проекту закону № 1068-2. Прошу підтримати. Голосуємо!

«За» – 174.

Таким чином, законопроект № 1068-2 набрав найбільшу кількість голосів, колеги.

Прошу весь зал об'єднатися і проголосувати наступну пропозицію, яка є в нас у Регламенті: або повернути на доопрацювання суб'єкту права законодавчої ініціативи, або направити до комітету. До комітету.

Колеги, увага! Ставлю на голосування пропозицію... Я ставлю пропозиції, які є в мене згідно з Регламентом. Я поставлю на голосування обидві пропозиції: і направити до комітету на доопрацювання, і суб'єкту права законодавчої ініціативи.

Колеги, ставлю на голосування першу пропозицію: направити до комітету на доопрацювання проект закону № 1068-2. Прошу підтримати. Голосуємо!

«За» – 170.

Колеги, увага, прошу всіх зайти до залу. Ми зараз повинні вийти на позитивне рішення. Зараз я поставлю на голосування пропозицію про повернення суб'єкту права законодавчої ініціативи на доопрацювання як єдиний узгоджений законопроект поміж тих трьох. Прошу всіх підтримати. Ви підтримуєте? БПП? Прошу підтримати, ми ж домовлялися, хлопці. Прошу всіх зайняти робочі місця. Колеги, прошу всіх підтримати. Прошу всіх зайняти робочі місця і підтримати.

Ставлю на голосування пропозицію про повернення суб'єкту права законодавчої ініціативи на доопрацювання проекту закону № 1068-2. Прошу підтримати, мені всі обіцяли. Голосуємо, колеги, давайте позитивне рішення!

«За» – 181.

Прошу показати по фракціях.

«Блок Петра Порошенка» – 66, «Народний...

Увага! Я ще раз поставлю. Колеги, залишайтеся на місцях.

Ставлю на голосування пропозицію про повернення до розгляду проекту закону № 1068-2. Прошу підтримати. Голосуємо!

«За» – 177.

Отже, колеги, хочу вам повідомити, що ми пройшли перший етап виборчої реформи (*Шум у залі*).

Увага! У нас наступні на розгляді... Увага! Є два кодекси виборчої системи (*Шум у залі*). Отже, два кодекси під авторством Парубія і Писаренка. Наступного пленарного тижня ми продовжимо розгляд виборчої реформи двома... (*Шум у залі*) кодексами за авторством шановного і любимого вами Парубія Андрія Володимировича і Писаренка. Продовжуємо працювати над виборчою реформою. Ідемо важко, але працюємо й надалі. Судову реформу ми розглядали три тижні, виборчу розглядатимемо так само до завершення розгляду всіх законів виборчої системи і виборчої реформи.

У нас був важкий день, але ми прийняли сьогодні фундаментальні рішення: медичну реформу, щодо недоторканності. Хочу подякувати всім депутатам за витримку, розуміння, солідарну і конструктивну позицію. Дякую всім, колеги.

Завтра о 10-й ранку я чекаю всіх у залі для продовження нашої роботи.

На цьому вечірнє засідання Верховної Ради України оголошую закритим.